בע"ה

גליון ד | ב'-ח' אדר

לְשַׁחֵק
עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת תְּצַוֶּה תשפ"ה

נ"ך: דברי הימים ב' פרקים כ"ח–ל"ד

משנה: מסכת בבא־בתרא פרק ה'

מאמר שבועי: עד (ועד בכלל) דלא ידע

נ"ך יומי – יום ראשון, ב׳ אדר

דברי־הימים ב׳ פרק כ"ח

(א) בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה אָחָז בְּמָלְכוֹ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְלֹא עָשָׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי
הוי׳ כְּדָוִיד אָבִיו: **(ב)** וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וְגַם מַסֵּכוֹת עָשָׂה לַבְּעָלִים: **(ג)** וְהוּא
הִקְטִיר בְּגֵיא בֶן הִנֹּם וַיִּבְעֵר אֶת בָּנָיו בָּאֵשׁ כְּתֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ הוי׳ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(ד) וַיִּזְבַּח וַיְקַטֵּר בַּבָּמוֹת וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: **(ה)** וַיִּתְּנֵהוּ הוי׳ אֱלֹהָיו בְּיַד
מֶלֶךְ אֲרָם וַיַּכּוּ בוֹ וַיִּשְׁבּוּ מִמֶּנּוּ שִׁבְיָה גְדוֹלָה וַיָּבִיאוּ דַּרְמֶשֶׂק וְגַם בְּיַד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִתָּן וַיַּךְ
בּוֹ מַכָּה גְדוֹלָה: **(ס)** **(ו)** וַיַּהַרֹג פֶּקַח בֶּן רְמַלְיָהוּ בִּיהוּדָה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף בְּיוֹם אֶחָד
הַכֹּל בְּנֵי חַיִל בְּעָזְבָם אֶת הוי׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם: **(ז)** וַיַּהַרֹג זִכְרִי | גִּבּוֹר אֶפְרַיִם אֶת מַעֲשִׂיָּהוּ בֶּן
הַמֶּלֶךְ וְאֶת עַזְרִיקָם נְגִיד הַבַּיִת וְאֶת אֶלְקָנָה מִשְׁנֵה הַמֶּלֶךְ: **(ס)** **(ח)** וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֲחֵיהֶם מָאתַיִם אֶלֶף נָשִׁים בָּנִים וּבָנוֹת וְגַם שָׁלָל רָב בָּזְזוּ מֵהֶם וַיָּבִיאוּ אֶת הַשָּׁלָל
לְשֹׁמְרוֹן: **(ס)** **(ט)** וְשָׁם הָיָה נָבִיא לַהוי׳ עֹדֵד שְׁמוֹ וַיֵּצֵא לִפְנֵי הַצָּבָא הַבָּא לְשֹׁמְרוֹן וַיֹּאמֶר
לָהֶם הִנֵּה בַּחֲמַת הוי׳ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם עַל יְהוּדָה נְתָנָם בְּיֶדְכֶם וַתַּהַרְגוּ בָם בְּזַעַף עַד
לַשָּׁמַיִם הִגִּיעַ: **(י)** וְעַתָּה בְּנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם אַתֶּם אֹמְרִים לִכְבֹּשׁ לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת לָכֶם
הֲלֹא רַק אַתֶּם עִמָּכֶם אֲשָׁמוֹת לַהוי׳ אֱלֹהֵיכֶם: **(יא)** וְעַתָּה שִׁמְעוּנִי וְהָשִׁיבוּ הַשִּׁבְיָה אֲשֶׁר
שְׁבִיתֶם מֵאֲחֵיכֶם כִּי חֲרוֹן אַף הוי׳ עֲלֵיכֶם: **(ס)** **(יב)** וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מֵרָאשֵׁי בְנֵי אֶפְרַיִם
עֲזַרְיָהוּ בֶן יְהוֹחָנָן בֶּרֶכְיָהוּ בֶן מְשִׁלֵּמוֹת וִיחִזְקִיָּהוּ בֶן שַׁלֻּם וַעֲמָשָׂא בֶן חַדְלַי עַל הַבָּאִים מִן
הַצָּבָא: **(יג)** וַיֹּאמְרוּ לָהֶם לֹא תָבִיאוּ אֶת הַשִּׁבְיָה הֵנָּה כִּי לְאַשְׁמַת הוי׳ עָלֵינוּ אַתֶּם אֹמְרִים
לְהוֹסִיף עַל חַטֹּאתֵינוּ וְעַל אַשְׁמָתֵנוּ כִּי רַבָּה אַשְׁמָה לָנוּ וַחֲרוֹן אַף עַל יִשְׂרָאֵל: **(ס)**
(יד) וַיַּעַזְבוּ הֶחָלוּץ אֶת הַשִּׁבְיָה וְאֶת הַבִּזָּה לִפְנֵי הַשָּׂרִים וְכָל הַקָּהָל: **(טו)** וַיָּקֻמוּ הָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר נִקְבוּ בְשֵׁמוֹת וַיַּחֲזִיקוּ בַּשִּׁבְיָה וְכָל מַעֲרֻמֵיהֶם הִלְבִּישׁוּ מִן הַשָּׁלָל וַיַּלְבִּשֻׁם וַיַּנְעִלוּם
וַיַּאֲכִלוּם וַיַּשְׁקוּם וַיְסָכּוּם וַיְנַהֲלוּם בַּחֲמֹרִים לְכָל כּוֹשֵׁל וַיְבִיאוּם יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים אֶצֶל
אֲחֵיהֶם וַיָּשׁוּבוּ שֹׁמְרוֹן: **(פ)**

רש"י

את מעשיהו בן המלך. אחז, הרג זכרי גבור אפרים:

ואת עזריקם. ואת ואת דוגמא (בראשית ל"ו) ואיה וענה וכן נרדם ורכב וסוס (תהלים ע"ו):

ויקמו האנשים אשר נקבו בשמות. למעלה מי הם אותם אנשים שהם מראשי בני אפרים עזריהו בן יהוחנן וחביריו:

וכל מערמיהם. לשון ערום ועריה:

(טז) בָּעֵת הַהִיא שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אָחָז עַל מַלְכֵי אַשּׁוּר לַעְזֹר לוֹ: **(יז)** וְעוֹד אֲדוֹמִים בָּאוּ וַיַּכּוּ בִּיהוּדָה וַיִּשְׁבּוּ שֶׁבִי: **(יח)** וּפְלִשְׁתִּים פָּשְׁטוּ בְּעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וְהַנֶּגֶב לִיהוּדָה וַיִּלְכְּדוּ אֶת בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת אַיָּלוֹן וְאֶת הַגְּדֵרוֹת וְאֶת שׂוֹכוֹ וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת תִּמְנָה וּבְנוֹתֶיהָ וְאֶת גִּמְזוֹ וְאֶת בְּנֹתֶיהָ וַיֵּשְׁבוּ שָׁם: **(יט)** כִּי הִכְנִיעַ הוי' אֶת יְהוּדָה בַּעֲבוּר אָחָז מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי הִפְרִיעַ בִּיהוּדָה וּמָעוֹל מַעַל בַּהוי': **(כ)** וַיָּבֹא עָלָיו תִּלְגַּת פִּלְנֶאסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּצַר לוֹ וְלֹא חִזָּקוֹ: **(כא)** כִּי חָלַק אָחָז אֶת בֵּית הוי' וְאֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיִּתֵּן לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וְלֹא לְעֶזְרָה לוֹ: **(כב)** וּבְעֵת הָצַר לוֹ וַיּוֹסֶף לִמְעוֹל בַּהוי' הוּא הַמֶּלֶךְ אָחָז: **(כג)** וַיִּזְבַּח לֵאלֹהֵי דַרְמֶשֶׂק הַמַּכִּים בּוֹ וַיֹּאמֶר כִּי אֱלֹהֵי מַלְכֵי אֲרָם הֵם מַעְזְרִים אוֹתָם לָהֶם אֲזַבֵּחַ וַיַּעְזְרֻנִי וְהֵם הָיוּ לוֹ לְהַכְשִׁילוֹ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל: **(כד)** וַיֶּאֱסֹף אָחָז אֶת כְּלֵי בֵית הָאֱלֹהִים וַיְקַצֵּץ אֶת כְּלֵי בֵית הָאֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר אֶת דַּלְתוֹת בֵּית הוי' וַיַּעַשׂ לוֹ מִזְבְּחוֹת בְּכָל פִּנָּה בִּירוּשָׁלִָם: **(כה)** וּבְכָל עִיר וָעִיר לִיהוּדָה עָשָׂה בָמוֹת לְקַטֵּר לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַיַּכְעֵס אֶת הוי' אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו: **(כו)** וְיֶתֶר דְּבָרָיו וְכָל דְּרָכָיו הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרוֹנִים הִנָּם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר מַלְכֵי יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל: **(כז)** וַיִּשְׁכַּב אָחָז עִם אֲבֹתָיו וַיִּקְבְּרֻהוּ בָּעִיר בִּירוּשָׁלִַם כִּי לֹא הֱבִיאֻהוּ לְקִבְרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּמְלֹךְ יְחִזְקִיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו: (פ)

רש"י

ופלשתים פשטו בערי השפלה והנגב. שהוא כנגדם כדכתיב והכנעני יושב על הים:

כי הפריע ביהודה. דוגמא (שמות ל"ב) כי פרעה אהרן בפרוע פרעות (שופטים ה'):

ויבא עליו. ששלח אחריו לעזור לו כמו שכתוב במלכים (ב' ט"ז) וישלח מלאכים אל תגלת פלנאסר:

ויצר לו. ממה שחלק לו את בית ה' ואת בית המלך וגו':

ולא לעזרה לו. אף על פי שמצינו במלכים (שם) ויעל מלך אשור על דמשק ויתפשה ויגלה קירה ואת רצין המית לא היה לו לעזרה כל כך לחזקו ולהשיב לו ערים שלקחו ממנו פלשתים:

ויסגר את דלתות בית ה'. כדי שלא יבואו הכהנים לעבוד עבודתם באהל מועד כי אם לבוא למזבחות שעש' בכל פינה בירושלים וחזקיה פתח דלתות בית ה' לפי שאביו סגר דלתות בית ה':

נ"ך יומי – יום שני, ג' אדר

דברי־הימים ב' פרק כ"ט

(א) יְחִזְקִיָּהוּ מָלַךְ בֶּן עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְעֶשְׂרִים וָתֵשַׁע שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם וְשֵׁם אִמּוֹ אֲבִיָּה בַּת זְכַרְיָהוּ: **(ב)** וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי הוי' כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִיד אָבִיו: **(ג)** הוּא בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן פָּתַח אֶת דַּלְתוֹת בֵּית הוי' וַיְחַזְּקֵם: **(ד)** וַיָּבֵא אֶת הַכֹּהֲנִים וְאֶת הַלְוִיִּם וַיַּאַסְפֵם לִרְחוֹב הַמִּזְרָח: **(ה)** וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמָעוּנִי הַלְוִיִּם עַתָּה הִתְקַדְּשׁוּ וְקַדְּשׁוּ אֶת בֵּית הוי' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וְהוֹצִיאוּ אֶת הַנִּדָּה מִן הַקֹּדֶשׁ: **(ו)** כִּי מָעֲלוּ אֲבֹתֵינוּ וְעָשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי הוי' אֱלֹהֵינוּ וַיַּעַזְבֻהוּ וַיָּסֵבּוּ פְנֵיהֶם מִמִּשְׁכַּן יְהוָה וַיִּתְּנוּ עֹרֶף: **(ז)** גַּם סָגְרוּ דַּלְתוֹת הָאוּלָם וַיְכַבּוּ אֶת הַנֵּרוֹת וּקְטֹרֶת לֹא הִקְטִירוּ וְעֹלָה לֹא הֶעֱלוּ בַקֹּדֶשׁ לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: **(ח)** וַיְהִי קֶצֶף הוי' עַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם וַיִּתְּנֵם (לזועה) לְזַעֲוָה לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים בְּעֵינֵיכֶם: **(ט)** וְהִנֵּה נָפְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בֶּחָרֶב וּבָנֵינוּ וּבְנוֹתֵינוּ וְנָשֵׁינוּ בַּשְּׁבִי עַל זֹאת: **(י)** עַתָּה עִם לִבָּבִי לִכְרוֹת בְּרִית לַהוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב מִמֶּנּוּ חֲרוֹן אַפּוֹ: **(יא)** בָּנַי עַתָּה אַל תִּשָּׁלוּ כִּי בָכֶם בָּחַר הוי' לַעֲמֹד לְפָנָיו לְשָׁרְתוֹ וּלְהְיוֹת לוֹ מְשָׁרְתִים וּמַקְטִרִים: **(פ)** **(יב)** וַיָּקֻמוּ הַלְוִיִּם מַחַת בֶּן עֲמָשַׂי וְיוֹאֵל בֶּן עֲזַרְיָהוּ מִן בְּנֵי הַקְּהָתִי וּמִן בְּנֵי מְרָרִי קִישׁ בֶּן עַבְדִּי וַעֲזַרְיָהוּ בֶּן יְהַלְלְאֵל **(ס)** וּמִן הַגֵּרְשֻׁנִּי יוֹאָח בֶּן זִמָּה וְעֵדֶן בֶּן יוֹאָח: **(יג)** וּמִן בְּנֵי אֱלִיצָפָן שִׁמְרִי (ויעואל) וְיעִיאֵל וּמִן בְּנֵי אָסָף זְכַרְיָהוּ וּמַתַּנְיָהוּ: **(ס)** **(יד)** וּמִן בְּנֵי הֵימָן (יהואל) יְחִיאֵל וְשִׁמְעִי **(ס)** וּמִן בְּנֵי יְדוּתוּן שְׁמַעְיָה וְעֻזִּיאֵל: **(טו)** וַיַּאַסְפוּ אֶת אֲחֵיהֶם וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ כְּמִצְוַת הַמֶּלֶךְ בִּדְבְרֵי הוי' לְטַהֵר בֵּית הוי': **(טז)** וַיָּבֹאוּ הַכֹּהֲנִים לִפְנִימָה בֵּית הוי' לְטַהֵר וַיּוֹצִיאוּ אֵת כָּל הַטֻּמְאָה אֲשֶׁר מָצְאוּ בְּהֵיכַל יְהוָה לַחֲצַר בֵּית יְהוָה וַיְקַבְּלוּ הַלְוִיִּם לְהוֹצִיא לְנַחַל קִדְרוֹן חוּצָה: **(יז)** וַיָּחֵלּוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לְקַדֵּשׁ וּבְיוֹם שְׁמוֹנָה לַחֹדֶשׁ בָּאוּ לְאוּלָם הוי' וַיְקַדְּשׁוּ אֶת בֵּית הוי' לְיָמִים שְׁמוֹנָה וּבְיוֹם שִׁשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן כִּלּוּ: **(ס)**

רש"י

ויחזקם. לפי שאחז קצץ את כל כלי בית האלהים:

והוציאו את הנדה. עבודת כוכבים, את המת לא נאמר כאן כי אם נדה ומאוס יותר מן המת המוטל שלם דוגמא כטומאת הנדה כי דם נדה מאוס ומוסרח:

ויכבו את הנרות וקטרת לא הקטירו ועולה לא העלו בקדש לאלהי ישראל. אבל לאלהים אחרים עשו במות לכל עיר ועיר לקטר להם:

אל תשלו. לשון שגגה:

ויבאו הכהנים לפנימה. כי לא על הלוים ליכנס פנימה:

לחצר בית ה'. מקום מעמד הלוים כאומר ויקבלו הלוים וגו' ויחלו באחד לחדש:

(יח) וַיָּבֹאוּ פְנִימָה אֶל הַזְּקֵנִים הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמְרוּ טִהַרְנוּ אֶת כָּל בֵּית הוי' אֶת מִזְבַּח הָעוֹלָה וְאֶת כָּל כֵּלָיו וְאֶת שֻׁלְחַן הַמַּעֲרֶכֶת וְאֶת כָּל כֵּלָיו: **(יט)** וְאֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלֹו הֲכַנּוּ וְהִקְדָּשְׁנוּ וְהִנָּם לִפְנֵי מִזְבַּח הוי': **(ס)** **(כ)** וַיַּשְׁכֵּם יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַיַּעַל בֵּית הוי': **(כא)** וַיָּבִיאוּ פָּרִים שִׁבְעָה וְאֵילִים שִׁבְעָה וּכְבָשִׂים שִׁבְעָה וּצְפִירֵי עִזִּים שִׁבְעָה לְחַטָּאת עַל הַמַּמְלָכָה וְעַל הַמִּקְדָּשׁ וְעַל יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים לְהַעֲלוֹת עַל מִזְבַּח הוי': **(כב)** וַיִּשְׁחֲטוּ הַבָּקָר וַיְקַבְּלוּ הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וַיִּזְרְקוּ הַמִּזְבֵּחָה וַיִּשְׁחֲטוּ הָאֵלִים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחָה וַיִּשְׁחֲטוּ הַכְּבָשִׂים וַיִּזְרְקוּ הַדָּם הַמִּזְבֵּחָה: **(כג)** וַיַּגִּישׁוּ אֶת שְׂעִירֵי הַחַטָּאת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַקָּהָל וַיִּסְמְכוּ יְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם: **(כד)** וַיִּשְׁחָטוּם הַכֹּהֲנִים וַיֶּחַטְּאוּ אֶת דָּמָם הַמִּזְבֵּחָה לְכַפֵּר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי לְכָל יִשְׂרָאֵל אָמַר הַמֶּלֶךְ הָעוֹלָה וְהַחַטָּאת: **(כה)** וַיַּעֲמֵד אֶת הַלְוִיִּם בֵּית הוי' בִּמְצִלְתַּיִם בִּנְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת בְּמִצְוַת דָּוִיד וְגָד חוֹזֵה הַמֶּלֶךְ וְנָתָן הַנָּבִיא כִּי בְיַד הוי' הַמִּצְוָה בְּיַד נְבִיאָיו: **(כו)** וַיַּעַמְדוּ הַלְוִיִּם בִּכְלֵי דָוִיד וְהַכֹּהֲנִים בַּחֲצֹצְרוֹת: (פ)

רש"י

ויקדשו את בית ה' לימים שמונה. לכך עכבו בטהרה לטהר כל כך לפי שאחז צייר כל הכתלים צלמי משכית כדכתיב (יחזקאל כ"ג) צלמי כשדים חקוקים בששר ועכבו ח' ימים עד שהשחיתו דמות הצלמים מן הכתלים וביום י"ו לחדש כלו הכל הבית והעזרה:

הכנו והקדשנו. מפורש בעכו"ם בפרק ר' ישמעאל כלים ששמשו בבית חניו מהו כו' עד איתיביה אשר הזניח אחז הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאטבלינהו הקדשנהו דאקדשינהו אמר לו ברוך אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי הכנו שגנזום והקדשנו שהקדשנו אחרים תחתיהם:

וצפירי עזים וגו'. הוראת שעה היתה:

על מזבח ה'. ולא על אותן מזבחות שעשה אחז אביו:

לכפר על כל ישראל. שחטאו בעבודת כוכבים כן אמר המלך תהי העולה והחטאת עבור כל ישראל, בפרשת שלח לך (מדבר ט"ו) כתיב ועשו כל העדה פר וגו' וכתיב (ויקרא ד') והקריבו הקהל פר בן בקר לחטאת וכאן כתיב ויביאו פרים ואילים וצפירי עזים שבעה אלא הוראת שעה היתה:

כי ביד ה' המצוה ביד נביאיו. לשורר הלוים בכלי שיר לא כתוב בתורה שיהא קרבן טעון שירה אלא מצות ה' שצוה ביד נביאיו לשורר על הקרבן ורבותינו פי' במסכת ערכין מניין שהלוים טעונין לשורר בכלי שיר דכתיב עבודת עבודה איזוהי עבודה שצריכה עבודה אחרת עמה הוי אומר זה השיר בכלי שיר, ועבודת משא (שם) נכון לפרש על השיר כדכתיב (לעיל א' ט"ו) וכנניהו שר הלוים במשא כי מבין הוא שהיה ממונה להרים קול הנגון של שיר:

והכהנים בחצצרות. ככתוב ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות (במדבר י'):

(כז) וַיֹּאמֶר֩ חִזְקִיָּ֨הוּ לְהַעֲל֜וֹת הָעֹלָ֗ה לְהַמִּזְבֵּ֤חַ וּבְעֵת֙ הֵחֵ֣ל הָעוֹלָ֔ה הֵחֵ֖ל שִׁ֣יר הוי' וְהַחֲצֹצְר֑וֹת וְעַ֛ל יְדֵ֥י כְּלֵֽי דָוִ֖יד מֶ֣לֶךְ יִשְׂרָאֵֽל׃ **(כח)** וְכָל הַקָּהָל֙ מְשִׁתַּחֲוִ֔ים וְהַשִּׁ֖יר מְשׁוֹרֵ֑ר וְהַחֲצֹצְר֣וֹת (מחצצרים) מַחְצְרִ֔ים הַכֹּ֖ל עַ֥ד לְכִלּ֥וֹת הָעֹלָֽה׃ **(כט)** וּכְכַלּ֥וֹת לְהַעֲל֖וֹת כָּרְע֣וּ הַמֶּ֑לֶךְ וְכָל הַנִּמְצְאִ֣ים אִתּ֔וֹ וַיִּשְׁתַּחֲוֽוּ׃ **(ל)** וַיֹּ֣אמֶר יְחִזְקִיָּ֣הוּ הַמֶּ֔לֶךְ וְהַשָּׂרִ֖ים לַלְוִיִּ֑ם לְהַלֵּ֣ל לַהוי' בְּדִבְרֵ֥י דָוִ֖יד וְאָסָ֣ף הַחֹזֶ֑ה וַיְהַלְלוּ֙ עַד לְשִׂמְחָ֔ה וַיִּקְּד֖וּ וַיִּשְׁתַּחֲוֽוּ׃ **(פ)** **(לא)** וַיַּ֣עַן יְחִזְקִיָּ֔הוּ וַיֹּאמֶר֙ עַתָּ֣ה מִלֵּאתֶ֔ם יֶדְכֶ֖ם לַהוי' גְּשׁ֣וּ וְהָבִ֔יאוּ זְבָחִ֖ים וְתוֹדֹ֣ות לְבֵ֣ית הוי' וַיָּבִ֣יאוּ הַקָּהָל֮ זְבָחִים֒ וְתוֹדוֹת֙ וְכָל נְדִ֣יב לֵ֔ב עֹלֹֽות׃ **(לב)** וַיְהִ֣י מִסְפַּ֗ר הָעֹלָה֙ אֲשֶׁ֣ר הֵבִ֔יאוּ הַקָּהָל֙ בָּקָ֣ר שִׁבְעִ֔ים אֵילִ֖ים מֵאָ֑ה כְּבָשִׂ֥ים מָאתַ֛יִם לְעֹלָ֖ה לַהוי' כָּל אֵֽלֶּה׃ **(לג)** וְהַקֳּדָשִׁ֕ים בָּקָ֖ר שֵׁ֣שׁ מֵא֑וֹת וְצֹ֖אן שְׁלֹ֥שֶׁת אֲלָפִֽים׃ **(לד)** רַ֗ק הַכֹּהֲנִים֙ הָיִ֣ו לְמְעָ֔ט וְלֹ֥א יָכְל֖וּ לְהַפְשִׁ֑יט אֶת כָּל הָעֹלֹ֗ות וַיְחַזְּק֤וּם אֲחֵיהֶם֙ הַלְוִיִּ֔ם עַ֚ד כְּלֹ֣ות הַמְּלָאכָ֔ה וְעַד֙ יִתְקַדְּשׁ֣וּ הַכֹּהֲנִ֔ים כִּ֥י הַלְוִיִּ֖ם יִשְׁרֵ֣י לֵבָ֑ב לְהִתְקַדֵּ֖שׁ מֵהַכֹּהֲנִֽים׃ **(לה)** וְגַם֩ עֹלָ֨ה לָרֹ֜ב בְּחֶלְבֵ֣י הַשְּׁלָמִ֗ים וּבַנְּסָכִים֙ לָעֹלָ֔ה וַתִּכֹ֖ון עֲבוֹדַ֥ת בֵּית הוי'׃ **(לו)** וַיִּשְׂמַ֣ח יְחִזְקִיָּ֔הוּ וְכָל הָעָ֖ם עַל הַהֵכִ֑ין הָאֱלֹהִ֔ים לָעָ֕ם כִּ֥י בְּפִתְאֹ֖ם הָיָ֥ה הַדָּבָֽר׃ **(פ)**

רש"י

להלל לה' בדברי דוד. זה הודו לה' קראו בשמו ככתוב למעלה (א ט"ז) ביום ההוא אז נתן דוד בראש להודות וגו':

ויביאו הקהל זבחים ותודות. דבר המותר לבעלי' באכילה:

וכל נדיב לב עולות. קצת מהם מי שהתנדב לבו הביאו עולות ולא כולם לפי שאין לבעלים היתר אכילה בהם:

והקדשים. קדשים קלים זבחי' ושלמים מה שהבעלים נהנים בהם:

רק הכהנים היו למעט. כלומר אותן שהקדישו היו עדיין למעט ויחזקום אחיהם הלוים עד כלות המלאכה ועד יתקדשו הכהנים, וא"ת היאך יתקדשו הלוים ולא יתקדשו הכהנים ומפרש לפי כי הלוים ישרי לבב להתקדש מהכהנים וישרו לבם הלוים להתקדש יותר מהכהנים והיו הכהנים והלוים וכל יראי השם מתחפשים ומתנכרים ואף מסתתרים כל ימי המלכים הרשעים וכשבא חזקיהו שהיה צדיק לא היו יכולים מיד להתקדש ולטהר שזה בשנה ראשונה היה למלכו והיו באים ומתקדשים על יד כדכתיב (משלי כ"ח) בעלות צדיקים רבה תפארת ובקום רשעים יחופש אדם וכתיב (שם) בקום רשעים יסתר אדם ובאבדם ירבו צדיקים כלומר בקום רשע אחז יסתר אדם ובאבדם ירבו צדיקים חזקיה וסיעתו:

על ההכין האלהים לעם. לעבדו ולעשות רצונו דוגמא דלמטה (ל פסוק יט) כל לבבו הכין לדרוש וגו' וגם שמחו כי בפתאום היה הדבר עליהם בשנה ראשונה למלכו לשוב אל ה' ושבו מיד:

נ"ך יומי – יום שלישי, ד' אדר
דברי־הימים ב' פרק ל'

(א) וַיִּשְׁלַח יְחִזְקִיָּהוּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וְגַם אִגְּרוֹת כָּתַב עַל אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה לָבוֹא לְבֵית הוי' בִּירוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַהוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיִּוָּעַץ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְכָל הַקָּהָל בִּירוּשָׁלִַם לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי: (ג) כִּי לֹא יָכְלוּ לַעֲשֹׂתוֹ בָּעֵת הַהִיא כִּי הַכֹּהֲנִים לֹא הִתְקַדְּשׁוּ לְמַדַּי וְהָעָם לֹא נֶאֶסְפוּ לִירוּשָׁלִָם: (ד) וַיִּישַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּבְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל: (ה) וַיַּעֲמִידוּ דָבָר לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר שֶׁבַע וְעַד דָּן לָבוֹא לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַהוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלִַם כִּי לֹא לָרֹב עָשׂוּ כַּכָּתוּב: (ו) וַיֵּלְכוּ הָרָצִים בָּאִגְּרוֹת מִיַּד הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו בְּכָל יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה וּכְמִצְוַת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אֶל הוי' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל וְיָשֹׁב אֶל הַפְּלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת לָכֶם מִכַּף מַלְכֵי אַשּׁוּר: (ז) וְאַל תִּהְיוּ כַּאֲבוֹתֵיכֶם וְכַאֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מָעֲלוּ בַּהוי' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם וַיִּתְּנֵם לְשַׁמָּה כַּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים:

רש"י

וגם אגרות כתב על אפרים ומנשה וגו'. כי עדיין לא גלו כי זה היה בשנה ראשונה למלכו והם לא גלו כי אם בשש למלכו כדכתיב (במלכים ב' י"ח) וילכדה בקצה שלש שנים בשנת שש לחזקיה והיא שנת ט' להושע מלך ישראל כאשר תמצא כתוב בסוף הספר:

כי לא יכלו לעשותו בעת ההיא. בחדש הראשון בניסן:

כי הכהנים לא התקדשו למדי. התקדשו להיות די לישראל בהם להקריב פסחיהם ואין צריך לומר שלא היו יכולים לעשותו בניסן שהרי לא כלו לקדש את הבית עד י"ו בניסן וכן פתרון כי לא יכלו לעשותו בעת ההיא כלומר אפי' אם לא עכבו טהר' הבי' שלא כלו עד י"ו בניסן לא היינו יכולין לעשותו עתה לפי כי הכהנים לא התקדשו למדי:

והעם לא נאספו. עדיין כולם לירושלים:

מבאר שבע ועד דן. זהו תחום עשרת השבטים:

כי לא לרוב. פתרון כי רוב שנים עברו שלא עשהו כהלכתו:

וישוב אל הפליטה הנשארת לכם מכף מלכי אשור. אע"פ שלא הגלו עדיין קורא להם פליט' כי הי' נחשב בעיניה' כאשר גלו כבר ועוד כי מלכי אשור תפשו הכל בימי אחז ומה שהיה בעיניה' כאילו גלו לפי כי ו' שנים היו ישראל למלך אשור עבדים נושאי מנחה והיה מושל בהם ומוליכן בגולה ועושה בהם כרצונו וזה היה בתוך אותן שש שנים וכבר גלו כמה פעמים בימי מלכי ישראל ואחז והם יודעים מיד כשימרדו ישראל במלך אשור יוליכם בגולה ולהם קורא פליטת אשור לפי שלא משל בהם ולא בכל ארץ יהודה:

ואל תהיו כאבותיכם וכאחיכם. פתרון וא"ת עדיין בוטחים אנו שיעלה מעלינו מלך אשור אל תהיו כאבותיכם כל דור ודור שהיה לפניכם, ומה אירע להם כשעזבו את ה' וימעלו בו מעל ויתנם לשמה כאשר אתם רואים:

(ח) עַתָּה אַל תַּקְשׁוּ עָרְפְּכֶם כַּאֲבוֹתֵיכֶם תְּנוּ יָד לַיהוָ֔ה וּבֹאוּ לְמִקְדָּשׁוֹ֙ אֲשֶׁ֣ר הִקְדִּ֔ישׁ לְעוֹלָ֑ם וְעִבְד֣וּ אֶת יְהוָ֔ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם וְיָשֹׁ֥ב מִכֶּ֖ם חֲר֥וֹן אַפּֽוֹ׃ (ט) כִּ֣י בְשׁוּבְכֶ֗ם עַל יְהוָ֙ה֙ אֲחֵיכֶ֣ם וּבְנֵיכֶ֔ם לְרַחֲמִ֖ים לִפְנֵ֣י שׁוֹבֵיהֶ֑ם וְלָשׁ֖וּב לָאָ֥רֶץ הַזֹּ֛את כִּי חַנּ֥וּן וְרַח֖וּם יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֑ם וְלֹא יָסִ֥יר פָּנִ֖ים מִכֶּ֕ם אִם תָּשׁ֥וּבוּ אֵלָֽיו׃ (ס) (י) וַיְהִ֗יוּ הָרָצִ֛ים עֹבְרִ֥ים מֵעִ֖יר | לָעִ֑יר בְּאֶ֣רֶץ אֶפְרַ֔יִם וּמְנַשֶּׁ֖ה וְעַד זְבֻלֻ֣ן וַיִּֽהְיוּ֙ מַשְׁחִיקִ֣ים עֲלֵיהֶ֔ם וּמַלְעִגִ֖ים בָּֽם׃ (יא) אַ֚ךְ אֲנָשִׁ֣ים מֵאָשֵׁ֔ר וּמְנַשֶּׁ֖ה וּמִזְּבֻלֻ֑ן נִכְנְעוּ֙ וַיָּבֹ֣אוּ לִירוּשָׁלִָֽם׃ (יב) גַּ֚ם בִּיהוּדָ֔ה הָיְתָ֖ה יַ֣ד הָאֱלֹהִ֑ים לָתֵ֤ת לָהֶם֙ לֵ֣ב אֶחָ֔ד לַעֲשׂ֗וֹת מִצְוַ֛ת הַמֶּ֥לֶךְ וְהַשָּׂרִ֖ים בִּדְבַ֥ר יְהוָֽה׃ (יג) וַיֵּֽאָסְפ֥וּ יְרוּשָׁלַ֖͏ִם עַ֣ם רָ֑ב לַעֲשׂ֗וֹת אֶת חַג הַמַּצּוֹת֙ בַּחֹ֣דֶשׁ הַשֵּׁנִ֔י קָהָ֥ל לָרֹ֖ב מְאֹֽד׃ (יד) וַיָּקֻ֜מוּ וַיָּסִ֣ירוּ֗ אֶת הַמִּזְבְּחוֹת֙ אֲשֶׁ֣ר בִּירוּשָׁלַ֔͏ִם וְאֵ֖ת כָּל הַמְקַטְּרוֹת֙ הֵסִ֣ירוּ וַיַּשְׁלִ֔יכוּ לְנַ֖חַל קִדְרֽוֹן׃ (טו) וַיִּשְׁחֲט֥וּ הַפֶּ֖סַח בְּאַרְבָּעָ֣ה עָשָׂ֑ר לַחֹ֣דֶשׁ הַשֵּׁנִ֔י וְהַכֹּהֲנִ֥ים וְהַלְוִיִּ֖ם נִבְלְמ֑וּ וַיִּתְקַדְּשׁ֙וּ וַיָּבִ֣יאוּ עֹל֔וֹת בֵּ֖ית יְהוָֽה׃ (טז) וַיַּֽעַמְד֗וּ עַל עָמְדָ֙ם֙ כְּמִשְׁפָּטָ֔ם כְּתוֹרַ֖ת מֹשֶׁ֣ה אִ֣ישׁ הָאֱלֹהִ֑ים הַכֹּהֲנִ֗ים זֹרְקִים֙ אֶת הַדָּ֔ם מִיַּ֖ד הַלְוִיִּֽם׃ (יז) כִּ֣י רַבַּ֔ת בַּקָּהָ֖ל אֲשֶׁ֣ר לֹא הִתְקַדָּ֑שׁוּ וְהַלְוִיִּ֗ם עַל שְׁחִיטַ֛ת הַפְּסָחִ֥ים לְכֹל֙ לֹ֣א טָה֔וֹר לְהַקְדִּ֖ישׁ לַיהוָֽה׃

רש"י

עתה אל תקשו ערפכם וגו'. בשובכם על ה' אחיכם ובניכם יהיו לרחמים לפני שוביה' ולשוב לארץ הזאת, אפילו אותן קצת שגלו כבר שהיו נלחמים עם ישראל ויכלו להם ומוליכין את בניה' ואת בנותיהם בשביה ואם תשובו אליו יתנם לרחמים לפני שוביהם לשובם לארץ הזאת כי חנון ורחום ה' אלהיכם:

המקטרות. מקום שהיו בו כהנים ולוים:

והכהנים והלוים נכלמו. שעיכבו להתקדש ולפיכך עכבו כל כך מלבוא עד עתה כי לא יוכלו להאמין בדבר הזה קודם לכן לפי שהזניחן אחז מכהן וכך היו אומרים אפשר אתמול עבד אחז עבודת כוכבים ובנו יחזקיהו לאלתר בשנה ראשונה מיד בחדש הראשון ויאמר לכהנים וללוים לעבוד לאל אחד לבדו ויצטרך לנו ולכך נתעצלו ונתרשלו מלבא וגם שאר יהודה שלפניו הזניח אחז וכשחקרו והבינו בדבר שהכל היה לשם שמים באו ויתקדשו כלם: הכהנים זורקים. כי מקבלה ואילך מצות כהונה, ואל תתמה למה לא שחטו בעלים עצמם לפי שכתוב בסמוך כי רבת בקהל אשר לא התקדשו והלוים היו על שחיטת פסחיהם:

לכל לא טהור. שהי' לוי במקומו להקדיש לה':

כי אכלו את הפסח בלא ככתוב. שלא כהלכה שאכלוהו בטומאה כי התפלל יחזקיהו עליהם וגו':

(יח) כִּי מַרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן לֹא הִטֶּהָרוּ כִּי אָכְלוּ אֶת הַפֶּסַח בְּלֹא כַּכָּתוּב כִּי הִתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר הוי' הַטּוֹב יְכַפֵּר בְּעַד: (יט) כָּל לְבָבוֹ הֵכִין לִדְרוֹשׁ הָאֱלֹהִים | הוי' אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וְלֹא כְּטָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ: (ס) (כ) וַיִּשְׁמַע הוי' אֶל יְחִזְקִיָּהוּ וַיִּרְפָּא אֶת הָעָם: (ס) (כא) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים בִּירוּשָׁלַם אֶת חַג הַמַּצּוֹת שִׁבְעַת יָמִים בְּשִׂמְחָה גְּדוֹלָה וּמְהַלְלִים לַהוי' יוֹם | בְּיוֹם הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים בִּכְלֵי עֹז לַהוי': (ס) (כב) וַיְדַבֵּר יְחִזְקִיָּהוּ עַל לֵב כָּל הַלְוִיִּם הַמַּשְׂכִּילִים שֵׂכֶל טוֹב לַיהוי' וַיֹּאכְלוּ אֶת הַמּוֹעֵד שִׁבְעַת הַיָּמִים מְזַבְּחִים זִבְחֵי שְׁלָמִים וּמִתְוַדִּים לַהוי' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: (ס) (כג) וַיִּוָּעֲצוּ כָּל הַקָּהָל לַעֲשׂוֹת שִׁבְעַת יָמִים אֲחֵרִים וַיַּעֲשׂוּ שִׁבְעַת יָמִים שִׂמְחָה: (כד) כִּי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הֵרִים לַקָּהָל אֶלֶף פָּרִים וְשִׁבְעַת אֲלָפִים צֹאן (ס) וְהַשָּׂרִים הֵרִימוּ לַקָּהָל פָּרִים אֶלֶף וְצֹאן עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וַיִּתְקַדְּשׁוּ כֹהֲנִים לָרֹב: (כה) וַיִּשְׂמְחוּ | כָּל קְהַל יְהוּדָה וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל הַקָּהָל הַבָּאִים מִיִּשְׂרָאֵל וְהַגֵּרִים הַבָּאִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהַיּוֹשְׁבִים בִּיהוּדָה:

רש"י

כל לבבו הכין. כך מפורש בברייתא דר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי המתחלת בכל מקום שאתה מוצא דברי ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי באגדה עשה אזנך כאפרכסת שנאמר (משלי כ') להקשיב אזנך לתבונה משלשים ושתים מדות האגדה נדרש וזה אחד מהם נחלק הסדר כגון זה ה' הטוב יכפר בעד כל מי שכל לבבו הכין לדרוש האלהים לעשות פסחו להקריב קרבנו אף על פי שלא עשו בטהרת הקדש כי לא טהרו ויהודה כולם נטהרו לפי שהיו קרובים לירושלים והיו יכולים לטהר ולהתקדש ולשוב לירושלים אבל רבת מאפרים ומנשה יששכר זבולן אין להם כל כך פשע בדבר לפי שהי' להם הדבר רחוק על ידי אגרות לא היה להם להמתין ולאחר מלבוא עד שיתקדשו לפיכך באו ולא נטהרו ולפי שלא היתה פשיעתם לפיכך תכפר בעדם וכן (ישעיה ל"ה) ישושו' מדבר וציה וגומר הוא נחלק הסידור:

והכהנים בכלי עוז. בחצוצרות:

המשכילים שכל טוב לה'. לענין שירה נופל לומר לשון שכל כמו שנאמר (לעיל א' כ"ו) ויפל הגורל מזרחה לשלמיהו וזכריהו בנו יועץ בשכל וגומר ודבר חזקיהו על לבם תנחומים ודברים טובים לחזקם ולעזור להם כדי שיחזקו אף הם בשיר שכל טוב לה': מתודים לה'. על זבח תודה ומודים לה' על הנס שעשה להם שזבח תודה על נס הוא בא:

שבעת ימים אחרים. כמו שמפורש ויעשו שבעת ימים שמחה:

הרים לקהל. מצאנו ומבקרו:

לקהל אלף פרים וגו'. והיו אוכלים ביחד מלך ושרים והעם שמחים:

(כו) וַתְּהִי שִׂמְחָה גְדוֹלָה בִּירוּשָׁלָ͏ִם כִּי מִימֵי שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל לֹא כָזֹאת בִּירוּשָׁלָ͏ִם: (ס) (כז) וַיָּקֻמוּ הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם וַיְבָרְכוּ אֶת הָעָם וַיִּשָּׁמַע בְּקוֹלָם וַתָּבוֹא תְפִלָּתָם לִמְעוֹן קָדְשׁוֹ לַשָּׁמָיִם: (פ)

רש"י

כי מימי שלמה בן דוד מלך ישראל לא. היתה כזאת בירושלים. שמא עם רב יותר היו באין לרגל לירושלים בימי שלמה אבל שמחה גדולה לא היתה בירושלים כזאת מימות שלמה כי ביותר שמחו על מה שאם היו כל רגל ורגל מקובצים בירושלים לפי שלא היה להם חדוש אין להם שמחה אבל עתה שכל ימי אחז ומלכי יהודה הרשעים לא עלו לרגל לירושלים ועתה הורשו לעלות לירושלים שמחו שמחה גדולה ולפי שהיה כמה שנים שלא עלו לירושלים עד עתה הוקטן בעיניהם ז' ימים דחג המצות והוסיפו עוד ז' ימים כדי לשמוח בהם ושמחו שמחה גדולה:

ויברכו את העם. אם תרצה לומר בירכם בזה שבקשו לשוב מארץ שוביהם וישמע ה' בקולם וישיבום אז ד"א וישמע בקולם וכן כתוב למעלה (ב' ל') וישמע ה' אל יחזקיהו וירפא את העם:

פניני פרשה

"יין יצחק" בראשית־שמות, מ' תו

(כח, מא) **וקדשת אתם וכהנו לי,** המלך מנהיג את העם שלו על פי רצונותיו. אלו המצות שלו. זה נקרא 'כתר מלכות'. מעליו יש 'כתר תורה' שמושרש בענג. התורה נקראת חיים - 'תורת חיים' - וחיים הם התענוג, כמו בפסוק "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור". חיים הם אור, בעוד אמונה היא מאור, מקור האור, היא העצם. האמונה היא 'כתר כהונה' שמעל לכל. למה, הכהן המשרת עובד את ה', ועליו כתוב "גדול שמושה יותר מלמודה". ללמוד מן הרב זה לקבל את האור שלו, אבל לשמש אותו, זה כבר לקבל מן העצם שלו. זה להיות דבק בעצמותו. כהונה היא השמוש המגיע עד העצמות. תורה היא מה שישראל לומדים מן הקב"ה - "וכל בניך למודי הוי'" - וזה האור.

נ"ך יומי – יום רביעי, ה' אדר

דברי־הימים ב' פרק ל"א

(א) וּכְכַלּוֹת כָּל זֹאת יָצְאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצְאִים לְעָרֵי יְהוּדָה וַיְשַׁבְּרוּ הַמַּצֵּבוֹת וַיְגַדְּעוּ הָאֲשֵׁרִים וַיְנַתְּצוּ אֶת הַבָּמוֹת וְאֶת הַמִּזְבְּחֹת מִכָּל יְהוּדָה וּבִנְיָמִן וּבְאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה עַד לְכַלֵּה וַיָּשׁוֹבוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לַאֲחֻזָּתוֹ לְעָרֵיהֶם: (פ) (ב) וַיַּעֲמֵד יְחִזְקִיָּהוּ אֶת מַחְלְקוֹת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם עַל מַחְלְקוֹתָם אִישׁ | כְּפִי עֲבֻדָּתוֹ לַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְעֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְשָׁרֵת וְלְהֹדוֹת וּלְהַלֵּל בְּשַׁעֲרֵי מַחֲנוֹת הוי': (ס) (ג) וּמְנָת הַמֶּלֶךְ מִן רְכוּשׁוֹ לָעֹלוֹת לְעֹלוֹת הַבֹּקֶר וְהָעֶרֶב וְהָעֹלוֹת לַשַּׁבָּתוֹת וְלֶחֳדָשִׁים וְלַמֹּעֲדִים כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת הוי': (ד) וַיֹּאמֶר לָעָם לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לָתֵת מְנָת הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְמַעַן יֶחֶזְקוּ בְּתוֹרַת הוי': (ה) וְכִפְרֹץ הַדָּבָר הִרְבּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל רֵאשִׁית דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר וּדְבַשׁ וְכֹל תְּבוּאַת שָׂדֶה וּמַעְשַׂר הַכֹּל לָרֹב הֵבִיאוּ: (ו) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי יְהוּדָה גַּם הֵם מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן וּמַעְשַׂר קָדָשִׁים הַמְקֻדָּשִׁים לַהוי' אֱלֹהֵיהֶם הֵבִיאוּ וַיִּתְּנוּ עֲרֵמוֹת עֲרֵמוֹת: (ס) (ז) בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִשִׁי הֵחֵלּוּ הָעֲרֵמוֹת לְיִסּוֹד וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי כִּלּוּ: (ס) (ח) וַיָּבֹאוּ יְחִזְקִיָּהוּ וְהַשָּׂרִים וַיִּרְאוּ אֶת הָעֲרֵמוֹת וַיְבָרְכוּ אֶת הוי' וְאֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: (פ)

רש"י

איש כפי עבודתו. הכהנים לשרת והלוים להיות משוררים ושוערים וכל איש ואיש על עבודתו הנכונה:

ומנת המלך מן רכושו לעלות וגו'. אשר נתן לעשות אותם (ברצון):

ויאמר לעם ליושבי ירושלים וגו'. למען יחזקו בתורת ה' יותר ברצון ועוד בעוד שיהא להם פרנסת' מזומנת יכלו לעשות ולעסוק בתורת ה' לפי שלא נתנה התורה אלא לאוכלי המן ושניים להם אוכלי תרומה:

וכפרץ הדבר. מפי המלך לתת מנת לכהנים והלוים הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר ודבש, דבש תמרים:

וכל תבואת שדה. וכל אלו לא מתבואת השדה הם אלא כך מפורש במסכת נדרים בפרק הנוד' מן הירק הנודר מן הירק מותר בדלועים מתיב רב יוסף וכפרוץ הדבר הרבו בני ישראל וגו' ואי אמרת דגן כל דמדגן משמע מאי וכפרוץ וגומר אמר אביי לאתויי פירות האילן וירק עד אמר רבא תבואה לחוד ותבואת שדה לחוד:

ומעשר קדשים המקודשים לה'. המעשר מן המעשר שהלוים נותנים לכהנים:

ויתנו ערמות ערמות. הוי"פין בלשון אשכנז דוגמא (שיר' ז') ערמות חטים:

החלו הערמות ליסוד. כי תחילת דבר נקרא יסוד כמו יסוד הבית שהוא ראש לבנין ודומה לו (בעזרא ז') הוא יסוד המעלה וגומר:

(ט) וַיִּדְרֹשׁ יְחִזְקִיָּהוּ עַל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם עַל הָעֲרֻמּוֹת: (י) וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֲזַרְיָהוּ הַכֹּהֵן הָרֹאשׁ לְבֵית צָדוֹק וַיֹּאמֶר מֵהָחֵל הַתְּרוּמָה לָבִיא בֵית יהוי אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהוֹתֵר עַד לָרֹוב כִּי יהוי בֵּרַךְ אֶת עַמּוֹ וְהַנּוֹתָר אֶת הֲהָמוֹן הַזֶּה: (ס) (יא) וַיֹּאמֶר יְחִזְקִיָּהוּ לְהָכִין לְשָׁכוֹת בְּבֵית יהוי וַיָּכִינוּ: (יב) וַיָּבִיאוּ אֶת הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַקֳּדָשִׁים בֶּאֱמוּנָה וַעֲלֵיהֶם נָגִיד (כונניהו) כָּנַנְיָהוּ הַלֵּוִי וְשִׁמְעִי אָחִיהוּ מִשְׁנֶה: (יג) וִיחִיאֵל וַעֲזַזְיָהוּ וְנַחַת וַעֲשָׂהאֵל וִירִימוֹת וְיוֹזָבָד וֶאֱלִיאֵל וְיִסְמַכְיָהוּ וּמַחַת וּבְנָיָהוּ פְּקִידִים מִיַּד (כונניהו) כָּנַנְיָהוּ וְשִׁמְעִי אָחִיו בְּמִפְקַד יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וַעֲזַרְיָהוּ נְגִיד בֵּית הָאֱלֹהִים: (יד) וְקוֹרֵא בֶן יִמְנָה הַלֵּוִי הַשּׁוֹעֵר לַמִּזְרָחָה עַל נִדְבוֹת הָאֱלֹהִים לָתֵת תְּרוּמַת יהוי וְקֹדֶשֵׁי הַקֳּדָשִׁים: (טו) וְעַל יָדוֹ עֵדֶן וּמִנְיָמִן וְיֵשׁוּעַ וּשְׁמַעְיָהוּ אֲמַרְיָהוּ וּשְׁכַנְיָהוּ בְּעָרֵי הַכֹּהֲנִים בֶּאֱמוּנָה לָתֵת לַאֲחֵיהֶם בְּמַחְלְקוֹת כַּגָּדוֹל כַּקָּטָן: (טז) מִלְבַּד הִתְיַחְשָׂם לִזְכָרִים מִבֶּן שָׁלוֹשׁ שָׁנִים וּלְמַעְלָה לְכָל הַבָּא לְבֵית יהוי לְדִבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לַעֲבוֹדָתָם בְּמִשְׁמְרוֹתָם בְּמַחְלְקוֹתֵיהֶם: (יז) וְאֵת הִתְיַחֵשׂ הַכֹּהֲנִים לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם וְהַלְוִיִּם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּלְמַעְלָה בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בְּמַחְלְקוֹתֵיהֶם: (יח) וּלְהִתְיַחֵשׂ בְּכָל טַפָּם נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם לְכָל קָהָל כִּי בֶאֱמוּנָתָם יִתְקַדְּשׁוּ קֹדֶשׁ: (יט) וְלִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים בִּשְׂדֵי מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם בְּכָל עִיר וָעִיר אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נִקְבוּ בִּשֵּׁמוֹת לָתֵת מָנוֹת לְכָל זָכָר בַּכֹּהֲנִים וּלְכָל הִתְיַחֵשׂ בַּלְוִיִּם: (כ) וַיַּעַשׂ כָּזֹאת יְחִזְקִיָּהוּ בְּכָל יְהוּדָה וַיַּעַשׂ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר וְהָאֱמֶת לִפְנֵי יהוי אֱלֹהָיו: (כא) וּבְכָל מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר הֵחֵל | בַּעֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים וּבַתּוֹרָה וּבַמִּצְוָה לִדְרֹשׁ לֵאלֹהָיו בְּכָל לְבָבוֹ עָשָׂה וְהִצְלִיחַ: (פ)

רש"י

וידרש יחזקיהו. לפי שראה חזקיהו הערימות גדולות אמר בלבו שמא לא לקחו הכהני' והלוי' מהם ולא נגעו בהם שאם נגעו בהם איך נתרבו כל כך ותמה ודרש מהם על דבר הערימות על מה זה:

ויאמר אליו עזריהו. הוא היה בימי עוזיהו:

מהחל התרומה לביא. אכלנו אכול ולא אכילת עראי אלא אכול ושבוע והותר ומה שאתה מתמה על שאכלנו ד' חדשים ואעפ"כ ערמותיהם כל כך גדולות זה הדבר כי ברך ה' את עמו ונתן להם תבואות הרבה לפיכך הרבה התרומות והמעשרות שלנו:

והנותר. מן אכילתנו זה:

ההמון הזה. אשר אתה רואה ערמות ערמות: **להכין לשכות בבית ה'.** ולשום בהם התרומות:

ואת התיחש הכהנים לבית אבותיהם והלוים. עם ייחוס טפם נשיהם בניהם ובנותיה' לכל אותו קהל היו מספיקין מזונותיהם מהתרומות ומעשרות הקדש, והתרומות והמעשרות כל אלו שאמרנו לאותן העומדים לשרת בעזרה וגם לבני אהרן הכהנים שלא הגיע משמרותם לשרת והם בשדה מגרש עריהם בכל עיר ועיר:

אנשים אשר נקבו בשמות. למעלה (ב' ל"א) כנניהו ואחיו היו ממונים עליהם לקבל המנות התרומות והמעשרו' מאת ישראל לתת המנות לכל זכר בכהנים ולוים: לכל זכר בכהנים. וגם לכל נשיהם בניהם ובנותיהם ומה שאמר כאן לכל זכר משום רבותא שאפי' לזכרים קטנים היו מספיקין כדלעיל (שם) לזכרים מבן שלש ומעלה וכ"ש שהיו מספיקין לנשיהם ולבניהם ולבנותיהם:

נ״ך יומי – יום חמישי, ו׳ אדר

דברי־הימים ב׳ פרק ל״ב

(א) אַחֲרֵי הַדְּבָרִים וְהָאֱמֶת הָאֵלֶּה בָּא סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּבֹא בִיהוּדָה וַיִּחַן עַל הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת וַיֹּאמֶר לִבְקָעָם אֵלָיו: (ב) וַיַּרְא יְחִזְקִיָּהוּ כִּי בָא סַנְחֵרִיב וּפָנָיו לַמִּלְחָמָה עַל יְרוּשָׁלִָם: (ג) וַיִּוָּעַץ עִם שָׂרָיו וְגִבֹּרָיו לִסְתּוֹם אֶת מֵימֵי הָעֲיָנוֹת אֲשֶׁר מִחוּץ לָעִיר וַיַּעְזְרוּהוּ: (ד) וַיֵּקָבְצוּ עַם רָב וַיְסִתְּמוּ אֶת כָּל הַמַּעְיָנוֹת וְאֶת הַנַּחַל הַשּׁוֹטֵף בְּתוֹךְ הָאָרֶץ לֵאמֹר לָמָּה יָבוֹאוּ מַלְכֵי אַשּׁוּר וּמָצְאוּ מַיִם רַבִּים: (ה) וַיִּתְחַזַּק וַיִּבֶן אֶת כָּל הַחוֹמָה הַפְּרוּצָה וַיַּעַל עַל הַמִּגְדָּלוֹת וְלַחוּצָה הַחוֹמָה אַחֶרֶת וַיְחַזֵּק אֶת הַמִּלּוֹא עִיר דָּוִיד וַיַּעַשׂ שֶׁלַח לָרֹב וּמָגִנִּים: (ו) וַיִּתֵּן שָׂרֵי מִלְחָמוֹת עַל הָעָם וַיִּקְבְּצֵם אֵלָיו אֶל רְחוֹב שַׁעַר הָעִיר וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם לֵאמֹר: (ז) חִזְקוּ וְאִמְצוּ אַל תִּירְאוּ וְאַל תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּמִלִּפְנֵי כָּל הֶהָמוֹן אֲשֶׁר עִמּוֹ כִּי עִמָּנוּ רַב מֵעִמּוֹ: (ח) עִמּוֹ זְרוֹעַ בָּשָׂר וְעִמָּנוּ הוי׳ אֱלֹהֵינוּ לְעָזְרֵנוּ וּלְהִלָּחֵם מִלְחֲמֹתֵנוּ וַיִּסָּמְכוּ הָעָם עַל דִּבְרֵי יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה: (פ) (ט) אַחַר זֶה שָׁלַח סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עֲבָדָיו יְרוּשָׁלַ͏ִם וְהוּא עַל לָכִישׁ וְכָל מֶמְשַׁלְתּוֹ עִמּוֹ עַל יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְעַל כָּל יְהוּדָה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַ͏ִם לֵאמֹר: (י) כֹּה אָמַר סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל מָה אַתֶּם בֹּטְחִים וְיֹשְׁבִים בְּמָצוֹר בִּירוּשָׁלִָם: (יא) הֲלֹא יְחִזְקִיָּהוּ מַסִּית אֶתְכֶם לָתֵת אֶתְכֶם לָמוּת בְּרָעָב וּבְצָמָא לֵאמֹר הוי׳ אֱלֹהֵינוּ יַצִּילֵנוּ מִכַּף מֶלֶךְ אַשּׁוּר: (יא) הֲלֹא יְחִזְקִיָּהוּ מַסִּית אֶתְכֶם לָתֵת אֶתְכֶם לָמוּת בְּרָעָב וּבְצָמָא לֵאמֹר הוי׳ אֱלֹהֵינוּ יַצִּילֵנוּ מִכַּף מֶלֶךְ אַשּׁוּר: (יב) הֲלֹא הוּא יְחִזְקִיָּהוּ הֵסִיר אֶת בָּמֹתָיו וְאֶת מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַ͏ִם לֵאמֹר לִפְנֵי מִזְבֵּחַ אֶחָד תִּשְׁתַּחֲווּ וְעָלָיו תַּקְטִירוּ:

רש״י

אחרי הדברים והאמת האלה וגו׳. ויאמר לבקעם. כמו לבקעם כמו (עמוס ב׳) על מכרם בכסף כמו מכרם וסמוך ליה (שם) על בקעם הרות הגלעד ופתרונו ודוגמא (ישעיה ז׳) ונבקיענה, ויבקע עצי העולה (בראשי׳ כה):

ויחזק את המלוא. דוגמא (שמואל ב׳ ה׳) ויבן את המלוא:

ויעש שלח לרוב. כלי זיין דוגמת ואיש שלחו בידו (ד״ה ב׳ כ״ג פ״י כצ״ל יוש״ה) איש שלחו המים (נחמיה ד׳):

על מה אתם בוטחים. לפי שכתוב (במלכים ב׳ י״א) בה׳ אלהי ישראל בטח וגם כתיב שם וימרד במלך אשור לכן אמר על מה אתם בוטחים שמרדת בי:

ויושבים במצור בירושלים. כדכתיב (כאן) למות ברעב ובצמא:

הלא הוא יחזקיהו. הבוטח באלהיו הלא הוא פשע ואפילו אם היה יכולת לעזור לו לא יהיה עוזרו כי חטא לו שהסיר את במותיו ואת מזבחותיו ויאמר ליהודה ולירושלים לפני מזבח אחד תשתחוו ולא מוטב שיתחוה יהודה לפני מזבח אחד וירושלים לפני אחד או שנים ויותר ומה מועיל אחד לעם רב כזה שהיו סבורים שכל אותן במות שהסיר כדלעיל (ל״ח) ויגדע את האשרה וגו׳ שהיו בנוים לשם אלהי ישראל:

(יג) הֲלֹא תֵדְעוּ מֶה עָשִׂיתִי אֲנִי וַאֲבוֹתַי לְכָל עַמֵּי הָאֲרָצוֹת הֲיָכוֹל יָכְלוּ אֱלֹהֵי גּוֹיֵ הָאֲרָצוֹת לְהַצִּיל אֶת אַרְצָם מִיָּדִי: (יד) מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶחֱרִימוּ אֲבוֹתַי אֲשֶׁר יָכוֹל לְהַצִּיל אֶת עַמּוֹ מִיָּדִי כִּי יוּכַל אֱלֹהֵיכֶם לְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדִי: (טו) וְעַתָּה אַל יַשִּׁיא אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ וְאַל יַסֵּית אֶתְכֶם בָּזֹאת וְאַל תַּאֲמִינוּ לוֹ כִּי לֹא יוּכַל כָּל אֱלוֹהַּ כָּל גּוֹי וּמַמְלָכָה לְהַצִּיל עַמּוֹ מִיָּדִי וּמִיַּד אֲבוֹתָי אַף כִּי אֱלֹהֵיכֶם לֹא יַצִּילוּ אֶתְכֶם מִיָּדִי: (טז) וְעוֹד דִּבְּרוּ עַבְדָּיו עַל הוי' הָאֱלֹהִים וְעַל יְחִזְקִיָּהוּ עַבְדּוֹ: (יז) וְסֵפָרִים כָּתַב לְחָרֵף לַהוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְלֵאמֹר עָלָיו לֵאמֹר כֵּאלֹהֵי גּוֹיֵ הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לֹא הִצִּילוּ עַמָּם מִיָּדִי כֵּן לֹא יַצִּיל אֱלֹהֵי יְחִזְקִיָּהוּ עַמּוֹ מִיָּדִי: (יח) וַיִּקְרְאוּ בְקוֹל גָּדוֹל יְהוּדִית עַל עַם יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר עַל הַחוֹמָה לְיִרְאָם וּלְבַהֲלָם לְמַעַן יִלְכְּדוּ אֶת הָעִיר: (יט) וַיְדַבְּרוּ אֶל אֱלֹהֵי יְרוּשָׁלַם כְּעַל אֱלֹהֵי עַמֵּי הָאָרֶץ מַעֲשֵׂה יְדֵי הָאָדָם: (ס) (כ) וַיִּתְפַּלֵּל יְחִזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ וְיֵשַׁעְיָהוּ בֶן אָמוֹץ הַנָּבִיא עַל זֹאת וַיִּזְעֲקוּ הַשָּׁמָיִם: (ס) (כא) וַיִּשְׁלַח הוי' מַלְאָךְ וַיַּכְחֵד כָּל גִּבּוֹר חַיִל וְנָגִיד וְשָׂר בְּמַחֲנֵה מֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיָּשָׁב בְּבֹשֶׁת פָּנִים לְאַרְצוֹ וַיָּבֹא בֵּית אֱלֹהָיו (ומיציאו) וּמֵיצִיאֵי מֵעָיו שָׁם הִפִּילֻהוּ בֶּחָרֶב:(כב) וַיּוֹשַׁע הוי' אֶת יְחִזְקִיָּהוּ וְאֶת | יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם מִיַּד סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ אַשּׁוּר וּמִיַּד כֹּל וַיְנַהֲלֵם מִסָּבִיב: (כג) וְרַבִּים מְבִיאִים מִנְחָה לַהוי' לִירוּשָׁלַם וּמִגְדָּנוֹת לִיחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּנַּשָּׂא לְעֵינֵי כָל הַגּוֹיִם מֵאַחֲרֵי כֵן: (פ) (כד) בַּיָּמִים הָהֵם חָלָה יְחִזְקִיָּהוּ עַד לָמוּת וַיִּתְפַּלֵּל אֶל הוי' וַיֹּאמֶר לוֹ וּמוֹפֵת נָתַן לוֹ:

רש"י

החרימו אבותי. פול מלך אשור ותגלת פלאסר:

וספרים כתב לחרף לה' אלהי. ובמלכי' (ב' י"ט) ובישעיה (ל"ז) כתיב ויקח חזקיהו את הספרים מיד המלאכים ויקראהו ויעל בית ה' ויפרשהו חזקיהו לפני ה':

בקול גדול יהודית וגו'. ליראם ולבהלם. כאן סתם הענין ובמלכים מפורש היטב מה אמר להם וגם בישעיה:

וידברו אל אלהי ירושלים. מי שכתב ספר זה הוא קובל על נבל זה סנחריב שחירף אלהים חיים:

כעל אלהי עמי הארץ. שהם מעשה ידי אדם ודמו את אלהי יוצרנו יוצר הכל לאלהי העמים שהם מעשה ידיהם כמו שאמר לעיל מי בכל אלהי וגו' כי לא יוכל אלהיכם להציל אתכם מידי:

ויתפלל יחזקיהו. במלכים ובישעיה מפורשת התפילה:

ומיציאי מעיו. כדכתיב (שם) ובניו הכוהו בחרב:

ויתפלל אל ה'. כדמפורש במלכים:

ויאמר לו. מה האות:

ומופת נתן לו. וזה לך האות הכל מפורש שם:

(כה) וְלֹא כִגְמֹל עָלָיו֙ הֵשִׁ֣יב יְחִזְקִיָּ֔הוּ כִּ֥י גָבַ֖הּ לִבּ֑וֹ וַיְהִ֤י עָלָיו֙ קֶ֣צֶף וְעַל֙ יְהוּדָ֣ה וִירוּשָׁלִָ֔ם: (כו) וַיִּכָּנַ֗ע יְחִזְקִיָּ֛הוּ בְּגׇבַהּ֥ לִבּ֖וֹ הוּא֑ וְיֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלִָ֗ם וְלֹא־בָ֤א עֲלֵיהֶם֙ קֶ֣צֶף יְהוָ֔ה בִּימֵ֖י יְחִזְקִיָּֽהוּ: (כז) וַיְהִ֨י לְיְחִזְקִיָּ֜הוּ עֹ֣שֶׁר וְכָב֗וֹד הַרְבֵּ֤ה מְאֹד֙ וְאֹצָר֣וֹת עָשָׂ֔ה לוֹ֙ לְכֶ֣סֶף וּלְזָהָ֔ב וּלְאֶ֥בֶן יְקָרָ֖ה וּלְבֹשָׂמִ֑ים וּלְמָגִנִּ֥ים וּלְכׇל־כְּלֵי֖ חֶמְדָּֽה: (כח) וּמִסְכְּנ֗וֹת לִתְבוּאַ֤ת דָּגָן֙ וְתִירֹ֣שׁ וְיִצְהָ֔ר וְאֻרוֹת֙ לְכׇל־בְּהֵמָ֣ה וּבְהֵמָ֔ה וַעֲדָרִ֖ים לָאֲוֻרֽוֹת: (כט) וְעָרִ֣ים עָשָׂ֔ה לוֹ֙ וּמִקְנֵ֣ה צֹ֔אן וּבָקָ֖ר לָרֹ֑ב כִּ֥י נָתַ֛ן לוֹ֥ אֱלֹהִ֖ים רְכֻ֥ושׁ רַ֖ב מְאֹֽד: (ל) וְהֽוּא־יְחִזְקִיָּ֗הוּ סָתַם֙ אֶת־מוֹצָ֣א מֵימֵ֣י גִיחוֹן֮ הָעֶלְיוֹן֒ וַיְיַשְּׁרֵם֙ לְמַטָּ֔ה מַעְרָבָ֖ה לְעִ֣יר דָּוִ֑יד וַיַּצְלַ֥ח יְחִזְקִיָּ֖הוּ בְּכׇל־מַעֲשֵֽׂהוּ: (לא) וְכֵ֣ן בִּמְלִיצֵ֗י | שָׂרֵ֤י בָבֶל֙ הַמְשַׁלְּחִ֣ים עָלָ֔יו לִדְרֹ֖שׁ הַמּוֹפֵ֣ת אֲשֶׁר־הָיָ֣ה בָאָ֑רֶץ עֲזָבוֹ֙ הָאֱלֹהִ֔ים לְנַסּוֹתוֹ֙ לָדַ֣עַת כָּל־בִּלְבָבֽוֹ: (לב) וְיֶתֶר֙ דִּבְרֵ֣י יְחִזְקִיָּ֔הוּ וַחֲסָדָ֖יו הִנָּ֣ם כְּתוּבִ֑ים בַּחֲזׇ֨ון יְשַׁעְיָ֜הוּ בֶּן־אָמ֣וֹץ הַנָּבִ֗יא עַל֙ סֵ֣פֶר מַלְכֵ֤י יְהוּדָה֙ וְיִשְׂרָאֵ֔ל: (לג) וַיִּשְׁכַּ֤ב יְחִזְקִיָּהוּ֙ עִם־אֲבֹתָ֔יו וַיְקַבְּרֻ֕הוּ בְּמַעֲלֵ֖ה קִבְרֵ֣י בְנֵי־דָוִ֑יד וְכָב֣וֹד עָשׂ֣וּ לוֹ֩ בְּמוֹתוֹ֙ כׇּל־יְהוּדָ֜ה וְיֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלִָ֗ם וַיִּמְלֹךְ֙ מְנַשֶּׁ֣ה בְנ֔וֹ תַּחְתָּ֖יו: (פ)

רש"י

ולא כגמול עליו השיב. לא כמו שגמל הקב"ה על יחזקיהו שרפאוהו השיב לו יחזקיהו כי גבה לבו שהראה את כל בית נכותו וגו' עד ובכל ממשלתו:

ויהי עליו קצף ועל יהודה וירושלים. על זאת והכותב הספר הזה קצרו כאן לפי שכתוב במלכים ובישעיה:

ויכנע יחזקיהו בגובה לבו. כדכתיב שם ויאמר חזקיה אל ישעיה טוב וגומר וכשנכנע לא בא עליהם הקצף בימיו:

ולכל כלי חמדה. עשה מיני אוצרות:

ומסכנות לתבואת. על אוצרות התבואה נופל לומר מסכנות בכל מקום כמו (שמות א) ערי מסכנות לפרעה וכן לעיל (ב ח) ויבן תדמר במדבר ואת כל ערי מסכנות אשר בנה בחמת ועל כרחך לצורך תבואה שבמדבר לא היה לו לאצור זהב וכסף. וארות לכל בהמה ובהמה. איצטבלאות גדולות:

ויישרם למטה מערבה. הנהיגם דרך ישר למטה מערבה לעיר דוד:

וכן במליצי. שלוחי דוגמא (ראשית מ"ב) כי המליץ בינותם על שם שהשליח מליץ בין השולח למשתלח ונופל על פסוק שאמר ויצלח יחזקיהו בכל מעשיו ואחר כל הטוב הזה שהצליחו הקב"ה עזבו האלהים לנסותו לדעת כל בלבבו ביד מליצי שרי בבל המשלחים אליו:

לדרוש המופת אשר היה בארץ. לא עמד בנסיון והראה להם את כל בית נכותו ומסיפיה לרישיה נדרש:

במעלה. במיטב כמפורש בסוף פרק קמא דבבא קמא:

נ״ך יומי – יום ששי, ז׳ אדר – הילולא דמשה רבינו

דברי־הימים ב׳ פרק ל״ג

(א) בֶּן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה מְנַשֶּׁה בְמָלְכוֹ וַחֲמִשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: (ב) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי הוי׳ כְּתוֹעֲבוֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ הוי׳ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ג) וַיָּשָׁב וַיִּבֶן אֶת הַבָּמוֹת אֲשֶׁר נִתַּץ יְחִזְקִיָּהוּ אָבִיו וַיָּקֶם מִזְבְּחוֹת לַבְּעָלִים וַיַּעַשׂ אֲשֵׁרוֹת וַיִּשְׁתַּחוּ לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם וַיַּעֲבֹד אֹתָם: (ד) וּבָנָה מִזְבְּחוֹת בְּבֵית הוי׳ אֲשֶׁר אָמַר הוי׳ בִּירוּשָׁלַם יִהְיֶה שְׁמִי לְעוֹלָם: (ה) וַיִּבֶן מִזְבְּחוֹת לְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם בִּשְׁתֵּי חַצְרוֹת בֵּית הוי׳: (ו) וְהוּא הֶעֱבִיר אֶת בָּנָיו בָּאֵשׁ בְּגֵי בֶן הִנֹּם וְעוֹנֵן וְנִחֵשׁ וְכִשֵּׁף וְעָשָׂה אוֹב וְיִדְּעוֹנִי הִרְבָּה לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי הוי׳ לְהַכְעִיסוֹ: (ז) וַיָּשֶׂם אֶת פֶּסֶל הַסֵּמֶל אֲשֶׁר עָשָׂה בְּבֵית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהִים אֶל דָּוִיד וְאֶל שְׁלֹמֹה בְנוֹ בַּבַּיִת הַזֶּה וּבִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בָּחַרְתִּי מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָשִׂים אֶת שְׁמִי לְעוֹלָם: (ח) וְלֹא אוֹסִיף לְהָסִיר אֶת רֶגֶל יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר הֶעֱמַדְתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם רַק | אִם יִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוִּיתִים לְכָל הַתּוֹרָה וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים בְּיַד מֹשֶׁה:(ט) וַיַּתַע מְנַשֶּׁה אֶת יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת רָע מִן הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד הוי׳ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ) (י) וַיְדַבֵּר הוי׳ אֶל מְנַשֶּׁה וְאֶל עַמּוֹ וְלֹא הִקְשִׁיבוּ: (יא) וַיָּבֵא הוי׳ עֲלֵיהֶם אֶת שָׂרֵי הַצָּבָא אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַשּׁוּר וַיִּלְכְּדוּ אֶת מְנַשֶּׁה בַּחוֹחִים וַיַּאַסְרֻהוּ בַּנְחֻשְׁתַּיִם וַיּוֹלִיכֻהוּ בָּבֶלָה: (יב) וּכְהָצֵר לוֹ חִלָּה אֶת פְּנֵי הוי׳ אֱלֹהָיו וַיִּכָּנַע מְאֹד מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתָיו: (יג) וַיִּתְפַּלֵּל אֵלָיו וַיֵּעָתֶר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיְשִׁיבֵהוּ יְרוּשָׁלַם לְמַלְכוּתוֹ וַיֵּדַע מְנַשֶּׁה כִּי הוי׳ הוּא הָאֱלֹהִים:

רש״י

בירושלים יהיה שמי לעולם. הפסוק קובל זה מנשה שבנה מזבחו׳ לעכומ״ז בבית שאמר הקב״ה אני רוצה שישכון שמי שם וגם פסוק שאמר בסמוך לשון קובלנא הוא:

וישם את פסל הסמל אשר עשה בבית האלהים וגו׳. וגם הפסוק ולא אוסיף להסיר את רגל:

ועשה אוב וידעוני. מלא בוי״ו לפי שהרבה לעשות והוא הוסיף על פסל הסמל אשר עשה:

לעילום. לעולם:

ולא אוסיף להסיר את רגל ישראל. מוסב על פסוק של מעלה והכל קובלנא הוא כלומר הקב״ה אומר כך אמרתי אל דוד ואל שלמה בבית הזה אשים שמי שם לעולם וגם הבטחתים לא אוסיף להסיר רגל ישראל מעל האדמה רק אם ישמרו וגו׳ ועתה ויתע מנשה וגו׳ נמצא שעל ידו נסתלקה שכינה וגם אנו עדיין בגלות על ידו:

(יד) וְאַחֲרֵי כֵּן בָּנָה חוֹמָה חִיצוֹנָה | לְעִיר דָּוִיד מַעְרָבָה לְגִיחוֹן בַּנַּחַל וְלָבוֹא בְשַׁעַר הַדָּגִים וְסָבַב לָעֹפֶל וַיַּגְבִּיהֶהָ מְאֹד וַיָּשֶׂם שָׂרֵי חַיִל בְּכָל הֶעָרִים הַבְּצֻרוֹת בִּיהוּדָה: (טו) וַיָּסַר אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר וְאֶת הַסֶּמֶל מִבֵּית הוי' וְכָל הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בְּהַר בֵּית הוי' וּבִירוּשָׁלָם וַיַּשְׁלֵךְ חוּצָה לָעִיר: (טז) (ויכן) וַיְכֵן אֶת מִזְבַּח הוי' וַיִּזְבַּח עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים וְתוֹדָה וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה לַעֲבֹד אֶת הוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (יז) אֲבָל עוֹד הָעָם זֹבְחִים בַּבָּמוֹת רַק לַהוי' אֱלֹהֵיהֶם: (יח) וְיֶתֶר דִּבְרֵי מְנַשֶּׁה וּתְפִלָּתוֹ אֶל אֱלֹהָיו וְדִבְרֵי הַחוֹזִים הַמְדַבְּרִים אֵלָיו בְּשֵׁם הוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּם עַל דִּבְרֵי מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל: (יט) וּתְפִלָּתוֹ וְהֵעָתֵר לוֹ וְכָל חַטָּאתוֹ וּמַעְלוֹ וְהַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר בָּנָה בָהֶם בָּמוֹת וְהָעֲמִיד הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים לִפְנֵי הִכָּנְעוֹ הִנָּם כְּתוּבִים עַל דִּבְרֵי חוֹזָי: (כ) וַיִּשְׁכַּב מְנַשֶּׁה עִם אֲבֹתָיו וַיְקַבְּרֻהוּ בֵיתוֹ וַיִּמְלֹךְ אָמוֹן בְּנוֹ תַּחְתָּיו: (פ) (כא) בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה אָמוֹן בְּמָלְכוֹ וּשְׁתַּיִם שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: (כב) וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי הוי' כַּאֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו וּלְכָל הַפְּסִילִים אֲשֶׁר עָשָׂה מְנַשֶּׁה אָבִיו זִבַּח אָמוֹן וַיַּעַבְדֵם: (כג) וְלֹא נִכְנַע מִלִּפְנֵי הוי' כְּהִכָּנַע מְנַשֶּׁה אָבִיו כִּי הוּא אָמוֹן הִרְבָּה אַשְׁמָה: (כד) וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו עֲבָדָיו וַיְמִיתֻהוּ בְּבֵיתוֹ: (כה) וַיַּכּוּ עַם הָאָרֶץ אֵת כָּל הַקֹּשְׁרִים עַל הַמֶּלֶךְ אָמוֹן וַיַּמְלִיכוּ עַם הָאָרֶץ אֶת יֹאשִׁיָּהוּ בְנוֹ תַּחְתָּיו:

רש"י

לגיחון בנחל. אצל נחל גיחון שם מקום:

וסבב לעופל. וסבב משם חוזק המגדלים הבנוי' במלאכ' עופל:

וישלך חוצה. ולא שברם ולא גנזם מן העין לפיכך נכשל בהם בנו כדכתיב ולכל הפסילים אשר עשה מנשה אביו וגו' שלקח אותם ממקום שהשליך אותם:

ויזבח עליו זבחי שלמים ותודה. שהביא קרבן תודה והתוודה להקב"ה שהשיבו לירושלים ולמלכותו:

ותפלתו. היאך נתפלל:

והעתר לו. והשיבו על מלכותו:

ויקברוהו ביתו. כמו בביתו (ובמלכים ב' כ"ח) כתוב בגן ביתו לא זכה ליקבר עם אבותיו:

נ"ך יומי – שבת־קדש פרשת תצוה, ח' אדר

דברי־הימים ב' פרק ל"ד

(א) בֶּן שְׁמוֹנֶה שָׁנִים יֹאשִׁיָּהוּ בְמָלְכֹו וּשְׁלֹשִׁים וְאַחַת שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִָם: (ב) וַיַּעַשׂ הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי הוי' וַיֵּלֶךְ בְּדַרְכֵי דָּוִיד אָבִיו וְלֹא סָר יָמִין וּשְׂמֹאול: (ג) וּבִשְׁמוֹנֶה שָׁנִים לְמָלְכֹו וְהוּא עוֹדֶנּוּ נַעַר הֵחֵל לִדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵי דָּוִיד אָבִיו וּבִשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה הֵחֵל לְטַהֵר אֶת יְהוּדָה וִירוּשָׁלִַם מִן הַבָּמוֹת וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים וְהַמַּסֵּכוֹת: (ד) וַיְנַתְּצוּ לְפָנָיו אֶת מִזְבְּחוֹת הַבְּעָלִים וְהַחַמָּנִים אֲשֶׁר לְמַעְלָה מֵעֲלֵיהֶם גִּדַּע וְהָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים וְהַמַּסֵּכוֹת שִׁבֵּר וְהֵדַק וַיִּזְרֹק עַל פְּנֵי הַקְּבָרִים הַזֹּבְחִים לָהֶם: (ה) וְעַצְמוֹת כֹּהֲנִים שָׂרַף עַל (מזבחותים) מִזְבְּחוֹתָם וַיְטַהֵר אֶת יְהוּדָה וְאֶת יְרוּשָׁלִָם: (ו) וּבְעָרֵי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וְשִׁמְעוֹן וְעַד נַפְתָּלִי (בהר) (בתיהם) בְּחַרְבֹתֵיהֶם סָבִיב: (ז) וַיְנַתֵּץ אֶת הַמִּזְבְּחוֹת וְאֶת הָאֲשֵׁרִים וְהַפְּסִלִים כִּתֵּת לְהֵדַק וְכָל הַחַמָּנִים גִּדַּע בְּכָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיָּשָׁב לִירוּשָׁלִָם: (פ) (ח) וּבִשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לְמָלְכֹו לְטַהֵר הָאָרֶץ וְהַבַּיִת שָׁלַח אֶת שָׁפָן בֶּן אֲצַלְיָהוּ וְאֶת מַעֲשֵׂיָהוּ שַׂר הָעִיר וְאֵת יוֹאָח בֶּן יוֹאָחָז הַמַּזְכִּיר לְחַזֵּק אֶת בֵּית הוי' אֱלֹהָיו:

רש"י

והוא עודנו נער החל לדרוש. פתרון אע"פ שהיה נער החל לדרוש אלהי דוד אביו דוגמת (בראשית ל"ו) והוא נער את בני בלהה ויבא יוסף את דבתם רעה ואין תימה בדבר אבל אם היה בן שלשים שנה לא היה עושה וזה תימה שהיה נער ואף ע"פ כן החל לדרוש וגו':

החל לטהר את יהודה וירושלם. מן הבמות והאשרים שעשה מנשה וחדשה אמון בנו כדלמעלה (ב' ל"ג) וישב ויבן את הבמות אשר נתץ יחזקיהו אביו וגו':

והחמנים. צורות חמה:

אשר למעלה. שהושיבו למעלה מהם גבוה כנגד החמה ומשתחוי' לו כל זה עשה מנשה כדכתיב לעיל (שם) וישתחוה לכל צבא השמים ויעבוד אות':

ויזרוק על פני הקברים. כאן נתקיים מה שאמר לירבעם (במלכים א' י"ג) כה אמר ה' הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו וזבח עליך עצמות אדם את כהני הבמות המקטרים:

ובערי מנשה ואפרים וגו'. מאותן עוללות שנשתיירו מחרב ומשבי סנחריב:

בחרבותיהם. בהר בתיהם כתוב לפי שלא היו כי אם עוללות מעט נתייראו לישב בשפלה כי אם לקבוע בהר בתיהם:

המזכיר. בכל מקום שכתוב סופר כתוב בסמוך מזכיר שהיה לכל מלך סופר לכתוב כל המאורע לו במלכות בין טוב בין רע ויהי לו מזכיר יושב אצל הסופר להזכיר כל דבר ודבר והסופר כותב על פיו:

(ט) וַיָּבֹאוּ אֶל חִלְקִיָּהוּ | הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּתְּנוּ אֶת הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית אֱלֹהִים אֲשֶׁר אָסְפוּ הַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי הַסַּף מִיַּד מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם וּמִכֹּל שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל וּמִכָּל יְהוּדָה וּבִנְיָמִן (וישבי) וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלִָם: (י) וַיִּתְּנוּ עַל יַד עֹשֵׂה הַמְּלָאכָה הַמְפֻקָּדִים בְּבֵית הוי וַיִּתְּנוּ אֹתוֹ עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר עֹשִׂים בְּבֵית הוי לִבְדֹּוק וּלְחַזֵּק הַבָּיִת: (יא) וַיִּתְּנוּ לֶחָרָשִׁים וְלַבֹּנִים לִקְנוֹת אַבְנֵי מַחְצֵב וְעֵצִים לַמְחַבְּרוֹת וּלְקָרוֹת אֶת הַבָּתִּים אֲשֶׁר הִשְׁחִיתוּ מַלְכֵי יְהוּדָה: (ס) (יב) וְהָאֲנָשִׁים עֹשִׂים בֶּאֱמוּנָה בַּמְּלָאכָה וַעֲלֵיהֶם | מְפֻקָּדִים יַחַת וְעֹבַדְיָהוּ הַלְוִיִּם מִן בְּנֵי מְרָרִי וּזְכַרְיָה וּמְשֻׁלָּם מִן בְּנֵי הַקְּהָתִים לְנַצֵּחַ וְהַלְוִיִּם כָּל מֵבִין בִּכְלֵי שִׁיר: (יג) וְעַל הַסַּבָּלִים וּמְנַצְּחִים לְכֹל עֹשֵׂה מְלָאכָה לַעֲבוֹדָה וַעֲבוֹדָה וּמֵהַלְוִיִּם סוֹפְרִים וְשֹׁטְרִים וְשׁוֹעֲרִים: (יד) וּבְהוֹצִיאָם אֶת הַכֶּסֶף הַמּוּבָא בֵּית הוי מָצָא חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן אֶת סֵפֶר תּוֹרַת הוי בְּיַד מֹשֶׁה: (טו) וַיַּעַן חִלְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר אֶל שָׁפָן הַסּוֹפֵר סֵפֶר הַתּוֹרָה מָצָאתִי בְּבֵית הוי וַיִּתֵּן חִלְקִיָּהוּ אֶת הַסֵּפֶר אֶל שָׁפָן: (טז) וַיָּבֵא שָׁפָן אֶת הַסֵּפֶר אֶל הַמֶּלֶךְ וַיָּשֶׁב עוֹד אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר נִתַּן בְּיַד עֲבָדֶיךָ הֵם עֹשִׂים: (יז) וַיַּתִּיכוּ אֶת הַכֶּסֶף הַנִּמְצָא בְּבֵית הוי וַיִּתְּנוּהוּ עַל יַד הַמְפֻקָּדִים וְעַל יַד עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה: (יח) וַיַּגֶּד שָׁפָן הַסּוֹפֵר לַמֶּלֶךְ לֵאמֹר סֵפֶר נָתַן לִי חִלְקִיָּהוּ הַכֹּהֵן וַיִּקְרָא בוֹ שָׁפָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ: (יט) וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הַמֶּלֶךְ אֶת דִּבְרֵי הַתּוֹרָה וַיִּקְרַע אֶת בְּגָדָיו:

רש"י

אשר אספו הלוים שומרי הסף וגו'. בחרבותיהם סביב:
לבדוק ולחזק. לראות את ערות הארץ (בראשית מ"ב) מתרגמינן ולמחזי ית בדקא דארעא:
ועצים למחברות. שפנגי"ן בלשון אשכנ"ז:
ולקרות. טרבי"ר בלע"ז:
לנצח. רומי"ש טרי"ר בלע"ז וכן (עזרא ג') לנצח על המלאכה וכן שש מאות מנצחים לעיל (ב' ב'):
והלוים כל מבין. בכל מקום אמור לענין שירה הבנה וכן למעלה (א' כ"ה) כשהפילו גורלות כתיב כקטן כגדול מבין עם תלמיד וכן (שם) כל המבין בכלי שיר וכתיב וכנניהו (לעיל א' ט"ו) שר הלוים וגומר כי מבין הוא והיה ממונה עליהם ליסר במשא היאך ישאו כי מבין הוא:
ומהלוים סופרים. לכתוב את הכסף המובא בית ה', והיאך גבו אותו:
ושוטרים. במלאכה:
את ספר תורת ה' ביד משה. משנה תורה:
ויתן חלקיהו את הספר אל שפן. שהרי על הסופר לקרות את הכל לפני המלך:
וישב עוד את המלך דבר. שמתחלה השיב למלך שליחותו ששלחו המלך לחזק בית ה' אלהיו כמו שכתוב למעלה שלח את שפן בן אצליהו וגו':
ויתיכו. ויציקו כמו (בראשית כ"א) ויצוק שמן ומתרגמינן ואתיך:
ויגד שפן הסופר. אחר שהשיב המלך דבר משליחותו הגיד לו שליחות של חלקיהו הכהן ויקרא את הספר לפניו:
ויקרע את בגדיו. כששמע שהיו קורין (דברים כ"ח) יולך ה' אותך ואת מלכך וגומר ודרש בעצמו אשר תקים עליך העם המליכו ולא נביא על פי הדבור:

(כ) וַיְצַו הַמֶּלֶךְ אֶת חִלְקִיָּהוּ וְאֶת אֲחִיקָם בֶּן שָׁפָן וְאֶת עַבְדּוֹן בֶּן מִיכָהּ וְאֵת | שָׁפָן הַסּוֹפֵר וְאֵת עֲשָׂיָה עֶבֶד הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר: (כא) לְכוּ דִרְשׁוּ אֶת הוי' בַּעֲדִי וּבְעַד הַנִּשְׁאָר בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה עַל דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר נִמְצָא כִּי גְדוֹלָה חֲמַת הוי' אֲשֶׁר נִתְּכָה בָּנוּ עַל אֲשֶׁר לֹא שָׁמְרוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת דְּבַר הוי' לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב עַל הַסֵּפֶר הַזֶּה: (כב) וַיֵּלֶךְ חִלְקִיָּהוּ וַאֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ אֶל חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה אֵשֶׁת | שַׁלֻּם בֶּן (תוקהת) תִּקְוָת בֶּן חַסְרָה שֹׁמֵר הַבְּגָדִים וְהִיא יוֹשֶׁבֶת בִּירוּשָׁלַם בַּמִּשְׁנֶה וַיְדַבְּרוּ אֵלֶיהָ כָּזֹאת: (כג) וַתֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר הוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִמְרוּ לָאִישׁ אֲשֶׁר שָׁלַח אֶתְכֶם אֵלָי: (ס) (כד) כֹּה אָמַר הוי' הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יוֹשְׁבָיו אֵת כָּל הָאָלוֹת הַכְּתוּבוֹת עַל הַסֵּפֶר אֲשֶׁר קָרְאוּ לִפְנֵי מֶלֶךְ יְהוּדָה: (כה) תַּחַת | אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי (ויקטירו) וַיְקַטְּרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִיסֵנִי בְּכֹל מַעֲשֵׂי יְדֵיהֶם וְתִתַּךְ חֲמָתִי בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְלֹא תִכְבֶּה: (כו) וְאֶל מֶלֶךְ יְהוּדָה הַשֹּׁלֵחַ אֶתְכֶם לִדְרוֹשׁ בַּיהוָה כֹּה תֹאמְרוּ אֵלָיו (ס) כֹּה אָמַר הוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁמָעְתָּ: (כז) יַעַן רַךְ לְבָבְךָ וַתִּכָּנַע | מִלִּפְנֵי אֱלֹהִים בְּשָׁמְעֲךָ אֶת דְּבָרָיו עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יֹשְׁבָיו וַתִּכָּנַע לְפָנַי וַתִּקְרַע אֶת בְּגָדֶיךָ וַתֵּבְךְ לְפָנַי וְגַם אֲנִי שָׁמַעְתִּי נְאֻם הוי':

רש"י

אשר נתכה בנו. לפי שהחמה היא אש נופל עליה לשון נתוך ודוגמתו למטה ותתך חמתי במקום הזה ולא תכבה:

אל חולדה הנביאה. רבותינו דרשו לפי כי האשה רחמנית יותר מן האיש לכן לא שלח אל ירמיהו הנביא:

שומר הבגדים. אם תרצה לומר או בגדי כהונה או בגדי מלכות:

יושבת בירושלים במשנה. שני חומות היו לעיר והיא יושבת בין שני החומות ותרגומו בית אולפנא פירוש במקום תורה כי לשכה אחת היתה לה לחולדה סמוכה ללשכת הגזית לשכת חולדה היתה פתוחה לחוץ וסתומה כלפי סנהדרין שבלשכת הגזית כך כתוב במסכת מדות מפני צניעות:

אמרו לאיש. לפי שרצה להפסיק חזון העם על המקום הזה ועל יושביו וכששילם אותו חזון אז מבאר הטיב ואל מלך יהודה השולח אתכם ומקצר נבואת המקום ויושביו ומסלקו ותופשו בנבואת המלך שהוא מרובה:

ונאספת אל קברותיך בשלום. והלא נהרג אלא בשלום מזה שלא תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה ועל יושביו כלומר חורבן הבית:

ספר הברית. הרי כל החרדה שחרד המלך על שנמצא כתוב (שם) יולך ה' אותך וראה שקראה התורה אותה ברית (שם) אלה דברי הברית ולכך אף הוא כרת ברית וראה כתוב בסמוך אחריו (שם ל"ט) ושמרתם את דברי וגו' ושמרתם אותם גם ראה יאשיהו כתוב בסמוך אתם נצבים היום כולכם וגו' עד טפכם נשיכם עד לעברך בברית עד כורת עמך היום אמר אף באותו דוגמא אכרות אף אני ברית ששם כתוב אתם נצבים וגו' אף אני ויעמד כל העם הנמצא בירושלים מקטן ועד גדול.

בכל לבבו ובכל נפשו וגו'. אשר מצא שם כתוב (שם ל') ושבת עד ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך:

(כח) הִנְנִי אִסְפְּךָ אֶל אֲבֹתֶיךָ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל קִבְרֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם וְלֹא תִרְאֶינָה עֵינֶיךָ בְּכֹל הָרָעָה אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְעַל יֹשְׁבָיו וַיָּשִׁיבוּ אֶת הַמֶּלֶךְ דָּבָר: (ס) (כט) וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ וַיֶּאֱסֹף אֶת כָּל זִקְנֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם: (ל) וַיַּעַל הַמֶּלֶךְ בֵּית הוי' וְכָל אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם וְכָל הָעָם מִגָּדוֹל וְעַד קָטֹן וַיִּקְרָא בְאָזְנֵיהֶם אֶת כָּל דִּבְרֵי סֵפֶר הַבְּרִית הַנִּמְצָא בֵּית הוי': (לא) וַיַּעֲמֹד הַמֶּלֶךְ עַל עָמְדּוֹ וַיִּכְרֹת אֶת הַבְּרִית לִפְנֵי הוי' לָלֶכֶת אַחֲרֵי הוי' וְלִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹתָיו וְעֵדוֹתָיו וְחֻקָּיו בְּכָל לְבָבוֹ וּבְכָל נַפְשׁוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַכְּתוּבִים עַל הַסֵּפֶר הַזֶּה: (לב) וַיַּעֲמֵד אֶת כָּל הַנִּמְצָא בִירוּשָׁלִַם וּבִנְיָמִן וַיַּעֲשׂוּ יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם כִּבְרִית אֱלֹהִים אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: (לג) וַיָּסַר יֹאשִׁיָּהוּ אֶת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת מִכָּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲבֵד אֶת כָּל הַנִּמְצָא בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲבוֹד אֶת הוי' אֱלֹהֵיהֶם כָּל יָמָיו לֹא סָרוּ מֵאַחֲרֵי הוי' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: (ס)

רש"י

ויעמוד המלך על עמדו. ל' נצבים:

כברית אלהים אלהי אבותיהם. ככל אותן שכתוב שם אלהי אבותיהם לפיכך כתיב כאן אלהי אבותיהם שכרת לאבותם במדבר וכל ברית שלשם על עבודת כוכבים דכתיב (שם כט) ותראו את שקוציהם וגו' עד פונה היום מעם ה' לפיכך ויסר יאשיהו את כל התועבות וגו':

פניני פרשה

"אוצר הנפש" תצוה תש"פ (גליון 474)

אחד משמונת הבגדים המיוחדים לכהן הגדול הוא "הציץ", כפי הנאמר בפרשתנו, פרשת תצוה: "וְעָשִׂיתָ צִיץ זְהַב טָהוֹר וּפִתַּחְתָּ עָלָיו פִּתּוּחֵי חוֹתָם קֹדֶשׁ לַה'... וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן". חז"ל אומרים שהציץ מכפר על עוות מצח. אמנם בפרשת תרומה למדנו שמזבח הנחשת מכפר על עוות מצח, אבל יש סוגים שונים של עוות מצח: הציץ מכפר על עוות 'דקה' ועדינה יחסית לעומת המזבח החיצון שמכפר על עוות 'חיצונית' וגסה.

אבל יש גם עוות חיובית, רצון תקיף שאינו נרתע מפני דבר. הרצון הזה מתגלה דווקא במצח, כמו הביטוי בקבלה "מצח הרצון". העינים משקפות את חכמת האדם, אבל המצח שמעל העינים מבטא את הרצון שמעל החכמה – זה סוד הציץ שעל מצח אהרן.

בזכות הציץ זוכים לנצח את עמלק, ולכן ברוב השנים שבת זכור (לפני פורים) היא בפרשת תצוה. עמלק הוא חוצפן ועז מצח, וכדי לנצח אותו אנו זקוקים לעוות מצח בקדושה. והרמז בגימטריא: "ועשית ציץ זהב טהור" = "ראשית גוים עמלק".

לכהן הגדול אסור להסיח דעתו מהציץ כשהוא עליו, ומזה למדים שאסור להסיח את הדעת מהתפילין (קל וחומר: כיון שבציץ כתוב שם ה' פעם אחת, ואילו בתפילין 42 פעמים שם ה'). בפנימיות, הציץ הוא כח הדעת הקדושה, ריכוז והתקשרות, וממנו מקבל כל אחד כח של דעת להנחת תפילין. עמלק מגיע כשאנו מסיחים את הדעת מה', ואז יש ספק (= עמלק), ואילו תיקון הדעת מנצח את עמלק. כך נקרא במגילת אסתר: "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר", ומפרשים חז"ל "ויקר אלו תפילין" – בזכות התפילין מנצחים את עמלק.

פרק משנה שבועי

בבא־בתרא פרק ה׳

א. הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה, מָכַר אֶת הַתֹּרֶן וְאֶת הַנֵּס וְאֶת הָעוֹגֵן וְאֶת כָּל הַמַּנְהִיגִין אוֹתָהּ, אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָעֲבָדִים, וְלֹא אֶת הַמַּרְצוּפִין, וְלֹא אֶת הָאַנְתִּיקִי. וּבְזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הֵיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ, הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. מָכַר אֶת הַקָּרוֹן, לֹא מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת. מָכַר אֶת הַפְּרָדוֹת, לֹא מָכַר אֶת הַקָּרוֹן. מָכַר אֶת הַצֶּמֶד, לֹא מָכַר אֶת הַבָּקָר. מָכַר אֶת הַבָּקָר, לֹא מָכַר אֶת הַצֶּמֶד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַדָּמִים מוֹדִיעִין. כֵּיצַד, אָמַר לוֹ מְכוֹר לִי צִמְדְּךָ בְּמָאתַיִם זוּז, הַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין הַצֶּמֶד בְּמָאתַיִם זוּז. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַדָּמִים רְאָיָה:

ר"ע מברטנורה

הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה. סְתָם: **מָכַר אֶת הַתֹּרֶן.** עֵץ גָּבוֹהַּ שֶׁתּוֹלִין עָלָיו אֶת הַנֵּס. וְהַנֵּס הוּא כְּמִין וִילוֹן שֶׁתּוֹלִין בַּתֹּרֶן לְנֶגֶד הָרוּחַ: **עוֹגִין.** בַּרְזֶל שֶׁקּוֹשְׁרִין אוֹתוֹ בַּחֶבֶל וְזוֹרְקִין אוֹתוֹ בְּעֹמֶק הַמַּיִם לְעַכֵּב וּלְעַגֵּן הַסְּפִינָה: **מַנְהִיגִים.** אֵלּוּ הַמְּשׁוֹטוֹת שֶׁבָּהֶם מוֹלִיכִין הַסְּפִינָה לַמָּקוֹם שֶׁרוֹצִים: **מַרְצוּפִין.** אַמְתָּחוֹת שֶׁנּוֹתְנִים בָּהֶם הַסְּחוֹרָה: **אַנְתִּיקִי.** הַפְּרַקְמַטְיָא שֶׁבְּתוֹךְ הַסְּפִינָה. וְכָל הָנֵי דְּחָשֵׁיב הָכָא דִּבְמֻכָּר לֹא מָכַר, אִם נָתַן וְהִקְדִּישׁ אֶת הַסְּפִינָה לֹא הָוֵו הָנָךְ בִּכְלָל הַמַּתָּנָה וְהַהֶקְדֵּשׁ. וְלֹא דָּמֵי לְבוֹר וְדוּת וְגַת דִּפְרִקִין דִּלְעֵיל דְּכֻלְּהוּ מְקַרְקְעֵי נִינְהוּ וּבָטְלֵי לְגַבֵּי שָׂדֶה לְעִנְיַן הֶקְדֵּשׁ וּמַתָּנָה, אֲבָל הָנָךְ לֹא בָּטְלֵי כְּלָל: **פְּרָדוֹת.** בְּהֵמוֹת הַמּוֹשְׁכוֹת אֶת הַקָּרוֹן. וְהוּא שֶׁאֵין אֲדוּקִים בּוֹ בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה. וְאִית דִּמְפָרְשֵׁי פְּרָדוֹת, עֵצִים הַנִּפְרָדִים מִן הָעֲגָלָה שֶׁמּוֹשְׁכִים אֶת הָעֲגָלָה בָּהֶם. וְהוּא שֶׁלֹּא יִהְיוּ קְשׁוּרִים בָּהּ בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה: **צֶמֶד.** הוּא הָעֹל שֶׁצּוֹמֵד וּמְחַבֵּר אֶת הַשְּׁוָרִים יַחַד: **אֵין הַדָּמִים רְאָיָה.** וְהָא דְּאָמַר דִּשְׁתוּת קָנָה וּמַחֲזִיר אוֹנָאָה יוֹתֵר מִשְּׁתוּת בָּטֵל מִקָּח, הָנֵי מִלֵּי בִּכְדֵי שֶׁהַדַּעַת טוֹעָה, דְּסָבוּר הַלּוֹקֵחַ שֶׁשָּׁוֶה כָּךְ, וְהָוֵי מִקַּח טָעוּת, אֲבָל בִּכְדֵי שֶׁאֵין הַדַּעַת טוֹעָה, כְּגוֹן דְּקָנָה צֶמֶד שֶׁשָּׁוֶה זוּז בְּמָאתַיִם, אָמְרִינַן בְּמַתָּנָה נִתָּנָם לוֹ וְאֵין כָּאן בִּטּוּל מִקָּח. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

ב. הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר, לֹא מָכַר כֵּלָיו. נַחוּם הַמָּדִי אוֹמֵר, מָכַר כֵּלָיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, פְּעָמִים מְכוּרִין וּפְעָמִים אֵינָן מְכוּרִין. כֵּיצַד, הָיָה חֲמוֹר לְפָנָיו וְכֵלָיו עָלָיו, וְאָמַר לוֹ מְכוֹר לִי חֲמוֹרְךָ זֶה, הֲרֵי כֵלָיו מְכוּרִין. חֲמוֹרְךָ הוּא, אֵין כֵּלָיו מְכוּרִין:

ר"ע מברטנורה

לֹא מָכַר אֶת כֵּלָיו. בְּכֵלִים הָעֲשׂוּיִים לִרְכִיבָה כְּגוֹן אֻכָּף וּמִרְדַּעַת, כְּלֵי עָלְמָא לֹא פְּלִיגִי דְּקָנָה אֲפִלּוּ אֵינָם עָלָיו בְּשָׁעַת מְכִירָה. כִּי פְּלִיגִי בִּכְלִים שֶׁל מַשְׂאוֹי, כְּגוֹן שַׂק וְדִיסְקָיָא, תַּנָּא קַמָּא סָבַר לֹא מָכַר הַכֵּלִים שֶׁל מַשְׂאוֹי שֶׁעָלָיו, וְנַחוּם הַמָּדִי סָבַר מָכַר הַכֵּלִים שֶׁל מַשְׂאוֹי שֶׁעָלָיו. וַהֲלָכָה כַּתַּנָּא קַמָּא, וְלֹא קָנָה הַכֵּלִים שֶׁל מַשְׂאוֹי וַאֲפִלּוּ הָיוּ עָלָיו בְּשָׁעַת מְכִירָה: **חֲמוֹרְךָ זֶה.** מַשְׁמַע כְּמוֹת שֶׁהוּא עִם כֵּלָיו: **חֲמוֹרְךָ הוּא.** הָוֵי כְּשׁוֹאֵל לוֹ חֲמוֹרְךָ הוּא, מְכֹר אוֹתוֹ לִי. וְהָוֵי כְּמוֹכֵר חֲמוֹר סְתָם, וְאֵין כֵּלָיו מְכוּרִים וַאֲפִלּוּ הֵן עָלָיו בְּשָׁעַת מְכִירָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

ג. הַמּוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר, מָכַר אֶת הַסְּיָח. מָכַר אֶת הַפָּרָה, לֹא מָכַר אֶת בְּנָהּ. מָכַר אַשְׁפָּה, מָכַר זִבְלָהּ. מָכַר בּוֹר, מָכַר מֵימָיו. מָכַר בַּוֶּרֶת, מָכַר דְּבוֹרִים. מָכַר שׁוֹבָךְ, מָכַר יוֹנִים. הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת שׁוֹבָךְ מֵהַבֵּרוֹ, מַפְרִיחַ בְּרֵכָה רִאשׁוֹנָה. פֵּרוֹת כַּוֶּרֶת, נוֹטֵל שְׁלֹשָׁה גְּחִילִין וּמְסָרֵס. חַלּוֹת דְּבַשׁ, מַנִּיחַ שְׁתֵּי חַלּוֹת. זֵיתִים לָקִין, מַנִּיחַ שְׁתֵּי גְּרוֹפְיוֹת:

ר"ע מברטנורה

הַמּוֹכֵר אֶת הַחָמוֹר מָכַר אֶת הַסְּיָח. בְּנוֹ שֶׁל חֲמוֹר. וּבַגְּמָרָא מוֹקֵי לָהּ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ חֲמוֹר מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ. דַּחֲלֵב הָאָתוֹן לְמַאי מַהֲנֵי, אֶלָּא וַדַּאי הִיא וּבְנָהּ קָאָמַר לֵיהּ. וְסֵיפָא דְּאָמַר פָּרָה מְנִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ לֹא קָנָה אֶת בְּנָהּ, דְּפָרָה לַחֲלָבָהּ עוֹמֶדֶת, וּפָרָה וַחֲלָבָהּ קָאָמַר לֵיהּ: **מָכַר אַשְׁפָּה.** מָקוֹם גְּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, אוֹ עָמֹק שְׁלֹשָׁה טְפָחִים אוֹ יוֹתֵר, שֶׁרָגִיל לְהָנִיחַ שָׁם זֶבֶל בְּהֵמוֹתָיו: **מָכַר בּוֹר מָכַר מֵימָיו.** מַתְנִיתִין יְחִידָאָה הִיא, וּפְלִיגֵי רַבָּנָן עֲלָהּ וְאָמְרֵי מָכַר בּוֹר לֹא מָכַר מֵימָיו. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים: **הַלּוֹקֵחַ פֵּרוֹת שׁוֹבָךְ.** מַה שֶּׁיָּלְדוּ הַיּוֹנִים כָּל הַשָּׁנָה: **מַפְרִיחַ.** הַלּוֹקֵחַ: **בְּרֵכָה רִאשׁוֹנָה.** וְיַנִּיחֶנָּה לַמּוֹכֵר. וְכָל שְׁנֵי וְלָדוֹת קְרוּיִין בְּרֵכָה. וּמַנִּיחָן עִם אִמָּם כְּדֵי לְהְיוֹת לְצַוָּתָא לְאִמָּם שֶׁלֹּא יִבְרְחוּ: **פֵּרוֹת כַּוֶּרֶת.** דְּבוֹרִים הַנּוֹלָדִים מִן הַכַּוֶּרֶת זֹאת הַשָּׁנָה. נוֹטֵל הַלּוֹקֵחַ שְׁלֹשָׁה נְחִילִים, שְׁלֹשָׁה חֲבוּרוֹת מְוֻלָּדוֹת הַדְּבוֹרִים הָרִאשׁוֹנִים הַיּוֹצְאִים מִן הַכַּוֶּרֶת, וּמַכְנִיסָן לְתוֹךְ הַכַּוֶּרֶת שֶׁלּוֹ. שֶׁהָרִאשׁוֹנִים הֵם חֲשׁוּבִים, וְאַחֲרוֹן אַחֲרוֹן גָּרוּעַ. וּמְשָׁם וָאֵילַךְ מְסָרֵס, כְּלוֹמַר נוֹטֵל אַחַת וּמַנִּיחַ אַחַת לַמּוֹכֵר, כְּדֵי שֶׁיִּגְדְּלוּ וְיִתְחַבְּרוּ עִם הָאָבוֹת כְּדֵי שֶׁתִּתְיַשֵּׁב הַכַּוֶּרֶת. וְכֵן לְעוֹלָם: **חַלּוֹת דְּבַשׁ.** הַדְּבַשׁ עִם הַשַּׁעֲוָה יַחַד מְעֹרָבִים עָשׂוּי חַלּוֹת חַלּוֹת: **מַנִּיחַ שְׁתֵּי חַלּוֹת.** שֶׁמִּתְפַּרְנְסִים הַדְּבוֹרִים מֵהֶם כָּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים: **גְּרוֹפְיוֹת.** עֲנָפִים. וְחוֹזֵר וְצוֹמֵחַ:

ד. הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה קַרְקַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ, לֹא יִשַּׁפֶּה. וְהָעוֹלֶה מִן הַגֶּזַע, שֶׁלּוֹ. וּמִן הַשָּׁרָשִׁים, שֶׁל בַּעַל הַקַּרְקַע. וְאִם מֵתוּ, אֵין לוֹ קַרְקַע. קָנָה שְׁלֹשָׁה, קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ, יִשַּׁפֶּה. וְהָעוֹלֶה מִן הַגֶּזַע וּמִן הַשָּׁרָשִׁין, שֶׁלּוֹ. וְאִם מֵתוּ, יֵשׁ לוֹ קַרְקַע:

ר"ע מברטנורה

הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אֵילָנוֹת. סְתָמָא, לֹא קָנָה קַרְקַע כְּלָל סְבִיבוֹתָיו: **הִגְדִּילוּ.** הִרְחִיבוּ הָעֲנָפִים: **לֹא יִשַּׁפֶּה.** לֹא יִכְרֹת אוֹתָם בַּעַל הַקַּרְקַע אַף עַל פִּי שֶׁהַצֵּל שֶׁלָּהֶם מַזִּיק לַקַּרְקַע שֶׁלּוֹ, דְּכֵיוָן דְּאֵין לוֹ קַרְקַע לְבַעַל הָאִילָנוֹת הֲרֵי בַּעַל הַקַּרְקַע שִׁעְבֵּד לוֹ קַרְקָעוֹ לְכָל צָרְכָּן כָּל זְמַן שֶׁהֵם קַיָּמִים: **גֶּזַע.** כָּל שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הָאָרֶץ שֶׁרוֹאֶה פְּנֵי חַמָּה: **שָׁרָשִׁין.** כָּל שֶׁהֵן לְמַטָּה מִן הָאָרֶץ: **שֶׁלּוֹ.** שֶׁל בַּעַל הָאִילָן. וְלֹא שֶׁנִּיחֲנוּ שָׁם וְיִגְדַּל, דְּחָיְשִׁינַן שֶׁמָּא תַּגְבִּיהַּ הַקַּרְקַע עַד שֶׁיִּתְכַּסֶּה הָאִילָן הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּזַע מִקְצָתוֹ בַּקַּרְקַע וְיֵרָאוּ כִּשְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת, וְיֹאמַר לוֹ הַלּוֹקֵחַ שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת מָכַרְתָּ לִי וְיֵשׁ לִי קַרְקַע, אֶלָּא יָקֵץ אוֹתוֹ וְיִשְׁרָפֶנּוּ: **וְאִם מֵתוּ.** שֶׁיָּבֵשׁ הָאִילָן: **אֵין לוֹ קַרְקַע.** שֶׁיּוּכַל לִטַּע אַחֵר בִּמְקוֹמוֹ: **קָנָה קַרְקַע.** דַּחֲשִׁיבֵי שִׂדֵּה הָאִילָן, וְקָנָה בַּקַּרְקַע שֶׁיֵּשׁ בֵּין אִילָן לְאִילָן, וְתַחְתֶּיהָן וְחוּצָה לָהֶן כְּמִלֹּא אוֹרֶה וְסַלּוֹ, כְּדֵי שֶׁיָּכוֹל לַעֲמֹד מְלַקֵּט הַפֵּרוֹת

עִם הַסַּל שֶׁלּוֹ. וְהֲנֵי מִלֵּי, כְּשֶׁיֵּשׁ בֵּין אִילָן לְאִילָן לֹא פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, אָז קָנָה בַּקַּרְקַע שֶׁבֵּין אִילָן לְאִילָן וְתַחְתֶּיהָן וְחוּצָה לָהֶן כְּדְאָמְרָן. אֲבָל אִם יֵשׁ בֵּין אִילָן לְאִילָן פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת אוֹ יוֹתֵר מִשֵּׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה, לֹא קָנָה קַרְקַע:

ה. הַמּוֹכֵר רֹאשׁ בְּהֵמָה גַּסָּה, לֹא מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם. מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם, לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקֶּנֶה, לֹא מָכַר אֶת הַכָּבֵד. מָכַר אֶת הַכָּבֵד, לֹא מָכַר אֶת הַקֶּנֶה. אֲבָל בְּדַקָּה, מָכַר אֶת הָרֹאשׁ, מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם. מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם, לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקֶּנֶה, מָכַר אֶת הַכָּבֵד. מָכַר אֶת הַכָּבֵד, לֹא מָכַר אֶת הַקֶּנֶה:

ר"ע מברטנורה

לֹא מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם. בַּתּוֹסְפְתָּא תַּנְיָא, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בִּמְקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ, אֲבָל בִּמְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה: **מָכַר אֶת הַקָּנֶה.** אֶת הָרֵאָה. וְנִקְרֵאת עַל שֵׁם הַקָּנֶה שֶׁלָּהּ:

ו. אַרְבַּע מִדּוֹת בַּמּוֹכְרִין. מָכַר לוֹ חִטִּים יָפוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת, הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. רָעוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת, מוֹכֵר יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. רָעוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת, יָפוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת, אֵין אֶחָד מֵהֶם יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. שְׁחַמְתִּית וְנִמְצֵאת לְבָנָה, לְבָנָה וְנִמְצֵאת שְׁחַמְתִּית, עֲצִים שֶׁל זַיִת וְנִמְצְאוּ שֶׁל שִׁקְמָה, שֶׁל שִׁקְמָה וְנִמְצְאוּ שֶׁל זַיִת, יַיִן וְנִמְצָא חֹמֶץ, חֹמֶץ וְנִמְצָא יַיִן, שְׁנֵיהֶם יְכוֹלִין לַחֲזֹר בָּהֶן:

ר"ע מברטנורה

אַרְבַּע מִדּוֹת. דִּינִים חֲלוּקִים זֶה מִזֶּה: **מָכַר לוֹ חִטִּים יָפוֹת.** הִתְנָה עִמּוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ חִטִּין יָפוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת, הָוֵי כְּאוֹנָאָה, וּלְכָךְ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, מִי שֶׁנִּתְאַנָּה בְּלִבַּד, דְּהוּא לוֹקֵחַ, אֲבָל מוֹכֵר אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ וַאֲפִלּוּ הוּקְרוּ הַחִטִּין הַרְבֵּה: **אֵין אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ.** וַאֲפִלּוּ הוּקְרוּ אוֹ הוּזְלוּ. וְלֹא מָצֵי לוֹקֵחַ לְמֵימַר אֲנִי לְיָפוֹת נִתְכַּוַּנְתִּי וְהַאי דַּאֲמֵינָא רָעוֹת מִשּׁוּם דְּרַע רַע יֹאמַר הַקּוֹנֶה. וְכֵן אִפְּכָא לֹא מָצֵי מוֹכֵר לְמֵימַר אֲנִי לְרָעוֹת נִתְכַּוַּנְתִּי וְהַאי דַּאֲמֵינָא יָפוֹת דְּדֶרֶךְ הַמּוֹכֵר לוֹמַר לָרַע טוֹב: **שְׁחַמְתִּית.** אֲדָמָה. וְכָל חוּם (בְּרֵאשִׁית ל) מְתַרְגְּמִינַן שָׁחוּם: **וְנִמְצֵאת לְבָנָה.** וְאִיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בְּהַאי וְאִיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בְּהַאי. וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא הָוֵי מִקַּח טָעוּת לִשְׁנֵיהֶם וּשְׁנֵיהֶם יְכוֹלִים לַחֲזֹר. דְּאִלּוּ בְּיָפוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת כְּלֵי עָלְמָא נִיחָא לְהוּ בְּיָפוֹת: **יַיִן וְנִמְצָא חֹמֶץ.** אִיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בְּחַמְרָא וְאִיכָּא דְּנִיחָא לֵיהּ בְּחַלָּא:

ז. הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, מָשַׁךְ וְלֹא מָדַד, קָנָה. מָדַד וְלֹא מָשַׁךְ, לֹא קָנָה. אִם הָיָה פִּקֵּחַ, שׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמָן. הַלּוֹקֵחַ פְּשִׁתָּן מֵחֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה עַד שֶׁיְּטַלְטְלֶנּוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְאִם הָיָה בְּמִחְבָּר לַקַּרְקַע וְתָלַשׁ כָּל שֶׁהוּא, קָנָה:

ר"ע מברטנורה

מָשָׁךְ. מֵרִשּׁוּת הָרַבִּים בְּסִמְטָא אוֹ בְּחָצֵר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, קָנָה. אֲבָל מְשִׁיכָה בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לֹא מַהֲנָיָא: **אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מָדַד.** וּכְגוֹן שֶׁפָּסַק לוֹ מִתְּחִלָּה הַדָּמִים בְּכָךְ וְכָךְ יִתֵּן לוֹ הַמִּדָּה. אֲבָל לֹא פָּסַק לוֹ הַדָּמִים, אֲפִלּוּ מָדַד וּמָשַׁךְ לֹא קָנָה, דִּלְאו סַמְכָא דַּעְתַּיְיהוּ, שֶׁהַמּוֹכֵר יָכוֹל לְהַעֲלוֹת הַדָּמִים כְּמוֹ שֶׁרוֹצֶה, וְהַקּוֹנֶה אוֹמֵר אֵינִי קוֹנֶה אֶלָּא בְּזוֹל: **מָדַד.** הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אֲפִלּוּ בְּכֵלָיו שֶׁל לוֹקֵחַ, לֹא קָנָה, שֶׁאֵין כֵּלָיו שֶׁל אָדָם קוֹנִים לוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְאִם לוֹקֵחַ עַצְמוֹ מָדַד, אֲפִלּוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים קָנָה בְּהַגְבָּהָה: **אִם הָיָה פִּקֵּחַ.** הַלּוֹקֵחַ: **שׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמוֹ.** אִם הוּא בִּרְשׁוּת בְּעָלִים. וּמְקוֹמוֹ קוֹנֶה לוֹ. וּבְמַשָּׂאוֹת גְּדוֹלוֹת אֲיֵרִי, דְּאֵין דַּרְכָּן לְהַגְבִּיהַּ, לְכָךְ קָנֵי בְּמְשִׁיכָה: **עַד שֶׁיִּטַּלְטְלֶנּוּ.** הַיְנוּ הַגְבָּהָה. וְאוֹרְחָא דְּמִלְתָּא נָקֵט, דְּדָרְךְ מַגְבִּיהַּ לְטַלְטֵל מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: **וְאִם הָיָה מְחֻבָּר לַקַּרְקַע.** בַּגְּמָרָא מוֹקֵי לַהּ כְּגוֹן שֶׁאָמַר לוֹ מוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ לֵךְ וְיֵפֶה לִי קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא וּקְנֵי כָּל מַה שֶּׁעָלֶיהָ, דְּכֵיוָן שֶׁשִּׁכָּרוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בַּקַּרְקַע שֶׁלּוֹ וְעָשָׂה בּוֹ מְלָאכָה כָּל שֶׁהוּא, קָנָה שִׁכִּירוּתוֹ, וְקָנָה נַמִּי אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁרוֹצֶה לְהַקְנוֹת לוֹ עִם הַשִּׁכִּירוּת, לְפִיכָךְ אִם תָּלַשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה:

ח. הַמּוֹכֵר יַיִן וָשֶׁמֶן לַחֲבֵרוֹ וְהוּקְרוּ אוֹ שֶׁהוּזְלוּ, אִם עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאָה הַמִּדָּה, לַמּוֹכֵר. מִשֶּׁנִּתְמַלְּאָה הַמִּדָּה, לַלּוֹקֵחַ. וְאִם הָיָה סַרְסוּר בֵּינֵיהֶן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית, נִשְׁבְּרָה לַסַּרְסוּר. וְחַיָּב לְהַטִּיף לוֹ שָׁלֹשׁ טִפִּין. הִרְכִּינָהּ וּמְצָאָהּ, הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר. וְהַחֲנְוָנִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיף שָׁלֹשׁ טִפִּין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה, פָּטוּר:

ר"ע מברטנורה

עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאָה הַמִּדָּה לַמּוֹכֵר. בְּמִדָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם מַיְירֵי, וְהַמַּשְׁאִיל הִשְׁאִילָהּ לִשְׁנֵיהֶם, וַהֲרֵי הִיא שְׁאוּלָה לַמּוֹכֵר עַד שֶׁיִּמָּלְאֶנָּה, וּמִשָּׁם וָאֵילַךְ הִיא שְׁאוּלָה לַלּוֹקֵחַ. לְפִיכָךְ עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאָה הַמִּדָּה, שֶׁהַכְּלִי שָׁאוּל לַמּוֹכֵר, לֹא קָנָה לוֹקֵחַ, וּמִשֶּׁנִּתְמַלְּאָה הַמִּדָּה, שֶׁהַכְּלִי שָׁאוּל לַלּוֹקֵחַ, קָנָה לוֹקֵחַ, שֶׁקָּנוּ לוֹ כֵּלָיו. וּבְסִמְטָא מַיְירֵי אוֹ בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ: **הָיָה סַרְסוּר בֵּינֵיהֶם וְנִשְׁבְּרָה הֶחָבִית.** וְהָיְתָה הֶחָבִית שֶׁלּוֹ: **נִשְׁבְּרָה לַסַּרְסוּר.** וְלֹא אָמְרִינַן שְׁלוּחוֹ שֶׁל לוֹקֵחַ הוּא וְנִשְׁבְּרָה לַלּוֹקֵחַ: **וְחַיָּב לְהַטִּיף לוֹ שָׁלֹשׁ טִפִּין.** הַמּוֹכֵר לַלּוֹקֵחַ, מִן הַנִּדְבָּק בְּדָפְנֵי הַמִּדָּה לְאַחַר שֶׁעֵרָה הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן: **הִרְכִּינָהּ וּמְצָאָהּ.** הִטָּה אֶת הַמִּדָּה עַל צִדָּהּ לְאַחַר שֶׁעֵרָה הַשֶּׁמֶן וְהַיַּיִן וְהִטִּיף שָׁלֹשׁ טִפִּין, וְנִתְאַסֵּף מִצַּת הַמִּדָּה לְשׁוּלֵי הַכְּלִי אֶל מָקוֹם אֶחָד: **הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר.** שֶׁהֲרֵי נִתְיָאֵשׁ הַלּוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ: **וְהַחֲנְוָנִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיף שָׁלֹשׁ טִפִּין.** לְפִי שֶׁהוּא טָרוּד, שֶׁמּוֹכֵר כָּל שָׁעָה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.** לֹא אָמְרוּ שֶׁחֲנְוָנִי פָּטוּר מִלְּהַטִּיף שָׁלֹשׁ טִפִּין, אֶלָּא עֶרֶב שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

ט. הַשּׁוֹלֵחַ אֶת בְּנוֹ אֵצֶל חֲנְוָנִי וּפַנְדִּיוֹן בְּיָדוֹ, וּמָדַד לוֹ בְּאַסָּר שֶׁמֶן וְנָתַן לוֹ אֶת הָאַסָּר, שָׁבַר אֶת הַצְּלוֹחִית וְאָבַד אֶת הָאַסָּר, חֲנְוָנִי חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, שֶׁעַל מְנָת כֵּן שְׁלָחוֹ. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בִּזְמַן שֶׁהַצְּלוֹחִית בְּיַד הַתִּינוֹק וּמָדַד חֲנְוָנִי לְתוֹכָהּ, חֲנְוָנִי פָּטוּר:

ר"ע מברטנורה

הַשּׁוֹלֵחַ בְּנוֹ. קָטָן אֵצֶל הַחֲנָוָנִי וּבְיָדוֹ פָּנְדְּיוֹן שֶׁהֵם שְׁנֵי אִסָּרִין, לְהָבִיא לוֹ בְּאִסָּר שֶׁמֶן וְאִסָּר אֶחָד יִתֵּן לוֹ, וְכֵן עָשָׂה, וְשָׁבַר הַתִּינוֹק אֶת הַצְּלוֹחִית וְנִשְׁפַּךְ הַשֶּׁמֶן וְאִבֵּד אֶת הָאִסָּר שֶׁנָּתַן לוֹ הַחֲנָוָנִי: **חֲנָוָנִי חַיָּב.** בַּשֶּׁמֶן וּבַצְּלוֹחִית וּבָאִסָּר. דִּלֹּא שָׁלַח הָאָב אֶת בְּנוֹ הַקָּטָן אֶל הַחֲנָוָנִי אֶלָּא לְאוֹדוּעֵי לֵיהּ שֶׁהוּא צָרִיךְ לַשֶּׁמֶן, לֹא שָׁיְשִׁלַח הַשֶּׁמֶן עַל יָדוֹ. וּבַגְּמָרָא פָּרֵיךְ, אַמַּאי חַיָּב הַחֲנָוָנִי עַל הַצְּלוֹחִית, אֲבָדָה מִדַּעַת הִיא. שֶׁהֲרֵי הוּא עַצְמוֹ שְׁלָחָהּ בְּיַד בְּנוֹ. וּמְשָׁנֵי, כְּגוֹן שֶׁנִּטְלָהּ חֲנָוָנִי לָמֹד בָּהּ שֶׁמֶן לַאֲחֵרִים, הִלְכָךְ נַעֲשָׂה גַּזְלָן עֲלֵיהּ וְקָמָה לֵיהּ בִּרְשׁוּתֵיהּ עַד דְּמְהַדַּר לָהּ לְמָרָהּ, וְאַף עַל גַּב דְּאַהַדְרָהּ לַתִּינוֹק לֹא מִפְטַר מִנַּהּ: **רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר שֶׁעַל מְנָת כֵּן שְׁלָחוֹ.** כִּי הֵיכִי דְּלִשְׁדַּר לֵיהּ חֲנָוָנִי בְּיַד בְּנוֹ: **שֶׁהוּא פָּטוּר.** מִדְּמֵי צְלוֹחִית. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

י. הַסִּיטוֹן מְקַנֵּחַ מִדּוֹתָיו אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבַעַל הַבַּיִת אַחַת לִשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, חִלּוּף הַדְּבָרִים. חֲנֻוָנִי מְקַנֵּחַ מִדּוֹתָיו פַּעֲמַיִם בַּשַּׁבָּת, וּמְמַחֶה מִשְׁקְלוֹתָיו פַּעַם אַחַת בַּשַּׁבָּת, וּמְקַנֵּחַ מֹאזְנַיִם עַל כָּל מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל:

ר"ע מברטנורה

הַסִּיטוֹן. סוֹחֵר שֶׁקּוֹנֶה הַרְבֵּה בְּיַחַד וְחוֹזֵר וּמוֹכֵר לַחֲנָוָנִים מְעַט מְעַט: **מְקַנֵּחַ מִדּוֹתָיו.** בִּשְׁבִיל הַיַּיִן וְהַשֶּׁמֶן שֶׁנִּקְרָשׁ בְּתוֹכָם וְהַמִּדָּה מִתְמַעֶטֶת: **וּבַעַל הַבַּיִת.** שֶׁאֵינוֹ מוֹכֵר תָּדִיר כַּסִּיטוֹן, מְקַנֵּחַ פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה: **פַּעֲמַיִם בַּשַּׁבָּת.** שֶׁהַחֲנָוָנִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיף שָׁלֹשׁ טִפִּין כְּמוֹ שֶׁחַיָּב הַסִּיטוֹן וּבַעַל הַבַּיִת, וּמִשְׁתַּיֵּר בַּכְּלִי וְנִדְבָּק בּוֹ: **וּמְמַחֶה.** מְקַנֵּחַ אַבְנֵי מִשְׁקְלוֹתָיו שֶׁשּׁוֹקֵל בָּהֶן דָּבָר לַח: **עַל כָּל מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל.** כָּל פַּעַם שֶׁשּׁוֹקֵל מְקַנֵּחַ:

יא. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בַּלַּח. אֲבָל בַּיָּבֵשׁ, אֵינוֹ צָרִיךְ. וְחַיָּב לְהַכְרִיעַ לוֹ טָפַח. הָיָה שׁוֹקֵל לוֹ עַיִן בְּעַיִן, נוֹתֵן לוֹ גְּרוּמְיוֹ, אֶחָד לַעֲשָׂרָה בַּלַּח וְאֶחָד לְעֶשְׂרִים בַּיָּבֵשׁ. מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָמֹד בַּדַּקָּה, לֹא יָמֹד בַּגַּסָּה. בַּגַּסָּה, לֹא יָמֹד בַּדַּקָּה. לִמְחֹק, לֹא יִגְדֹּשׁ. לִגְדֹּשׁ, לֹא יִמְחֹק:

ר"ע מברטנורה

וְחַיָּב לְהַכְרִיעַ טָפַח. מִמִּשְׁקַל לִיטְרָא וָאֵילַךְ. אֲבָל פָּחוֹת מִלִּיטְרָא אֵין צָרִיךְ הֶכְרֵעַ טָפַח: **הָיָה שׁוֹקֵל עַיִן בְּעַיִן.** כְּגוֹן בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נָהֲגוּ לְהַכְרִיעַ וּמַעֲמִיד קְנֵה הַמֹּאזְנַיִם בְּשָׁוֶה: **נוֹתֵן לוֹ אֶת גְּרוּמְיוֹ.** הַכְרָעוֹתָיו. לְכָל עֲשָׂרָה לִיטְרָא מוֹסִיף לוֹ עֲשִׂירִית לִיטְרָא, שֶׁהוּא אֶחָד לְמֵאָה כְּשֶׁיִּמְכֹּר בַּלַּח. וּבְיָבֵשׁ מוֹסִיף [חֲצִי] עֲשִׂירִית לִיטְרָא לְכָל עֶשְׂרִים לִיטְרָא: **לָמֹד בַּדַּקָּה.** בְּמִדָּה קְטַנָּה: **לֹא יָמֹד בַּגַּסָּה.** בְּמִדָּה גְּדוֹלָה. דַּהֲוֵי פְּסֵדָא דְּלוֹקֵחַ, שֶׁאֵין נוֹתֵן לוֹ אֶלָּא הֶכְרֵעַ אֶחָד וְהָיָה צָרִיךְ לִתֵּן לוֹ הַכְרָעוֹת רַבּוֹת: **לִמְחֹק.** לְהָסִיר מַה שֶּׁעוֹלֶה עַל שְׂפַת הַמִּדָּה: **לֹא יִגְדֹּשׁ.** וְאַף עַל פִּי שֶׁמּוֹסִיף לוֹ בַּדָּמִים: **לֹא יִמְחֹק.** וְאַף עַל פִּי שֶׁפּוֹחֵת לוֹ מִן הַדָּמִים:

מאמר שבועי מאת מו"ר שליט"א

והשבוע (מחוסר מקום...): עד דלא ידע – עד ועד בכלל!

בע"ה

מתוך "מרבין בשמחה – כל השנה", עמ' 101

עד דלא ידע

כל פעם שכתוב "עַד..." יש לשאול אם הכוונה היא "עד ועד בכלל" או "עד ולא עד בכלל". אפשר לחשוב ש"חייב אניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" פירושו "עד ולא עד בכלל", עד שכמעט אינך יודע. אך כמובן הכוונה היא "עד ועד בכלל", להגיע עד השכרות הגמורה ולא לדעת בין ארור לברוך.

על משה רבינו נאמר "וְלֹא יָדַע אִישׁ אֶת קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה". על כך אומרים המקובלים כי הכוונה היא "עד ולא עד בכלל". בינתיים איננו יודעים את מקום קבורת משה אך כאשר יגיע "היום הזה" – יום ביאת המשיח – נדע את המקום. "תשבי יתרץ קושיות ובעיות", ועם פתרון כל הספקות יגלה גם את מקום קבורת משה הלא־נודע. פתרון הספקות לעתיד לבוא יגרום שמחה רבה, משום ש"אין שמחה כהתרת הספקות"!

אבל פורים הוא מתחילתו "עד ועד בכלל". פורים מדלג אפילו על ימות המשיח ומגיע הישר לתחיית המתים, כמו שההצלה בפורים היתה ממוות לחיים. בפורים אין ספקות שצריך לפתור, ואנו נוגעים בסוד ה"עד בכלל".

אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחְתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הַכִּי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחְתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור י"ד אייר תשפ"ג]